

TALLINNA ÜLIKOOL
Balti filmi, meedia ja kunstide instituut
Ajakirjandus

Iida-Mai Einmaa

**VEEBIPORTAALI ERR.EE LUBAVUSED
EESTI RAHVUSRINGHÄÄLINGU ARENDAJATE TÕLGENDUSES**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Andres Kõnno, PhD

Tallinn 2024

DEKLARATSIOON

Mina, Iida-Mai Einmaa

1. Olen koostanud bakalaureusetöö iseseisvalt. Teiste autorite uurimistööd, olulised seisukohad kirjandusest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.
2. Annan Tallinna Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose Eesti Rahvusringhäälingu veebiportaali lubavused, mille juhendaja on Andres Kõnno,
 - 2.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja elektroonilise avaldamise eesmärgil Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu repositooriumis alates lõputöö positiivsele tulemusele hindamisest kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
 - 2.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu repositooriumis alates lõputöö positiivsele tulemusele hindamisest kuni autoriõiguste kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktis 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitset reguleerivatest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Töö autor: Iida-Mai Einmaa, 06.05.2025

RESÜMEE

Tallinna Ülikool	Balti filmi, meedia ja kunstide instituut
Autor Iida-Mai Einmaa Pealkiri Veebiportaali ERR.ee lubavused Eesti Rahvusringhäälingu arendajate tõlgenduses	
Õppekava Ajakirjandus	Tase Bakalaureusetöö
Kuu ja aasta Mai 2025	Lehekülgede arv 59
Kokkuvõte Bakalaureusetöö eesmärk oli tuvastada, milliseid lubavusi pakub Eesti Rahvusringhäälingu uudisteportaal ERR.ee lugejatele ning kuidas need lubavused mõjutavad kasutajakogemust. Samuti oli töö eesmärk kirjeldada, milliseid puuduolevaid lubavusi peetakse potentsiaalselt vajalikuks. Eesmärkide saavutamiseks püstitati kolm uurimisküsimust: kuidas mõjutavad ERR.ee portaali lubavused kasutajakogemust, kas lubavuste olemasolu on olnud teadlik protsess, millised lubavused on ERR.ee leheküljel puudu. Uuringu käigus viidi läbi neli poolstruktureeritud intervjuud, mida analüüsiti kvalitatiivse sisuanalüüsi kaudu. Valim koosnes viiest Eesti Rahvusringhäälingu töötajast, kes on oma ametikohast lähtuvalt enim seotud veebiportaali arendamisega. Tulemused näitasid, et lubavused on Eesti Rahvusringhäälingu veebiportaali disainitud peamiselt intuitiivselt, mitte teadliku tegevusena, mistõttu on lehel nii kasutajasõbralikke funktsioone (nt lihtne ülesehitus, reklaamivabadus, fotod) kui ka puudusi (nt kahekordselt esinevad menüüd, vähene kasutajakäitumise testimine). Üldjoontes toetavad Eesti Rahvusringhäälingu veebiportaali lubavused kasutajate ootusi, kuid kuna organisatsioonil on ülesanne olla ligipääsetav ja arvestada ühiskonna vajadustega, on võimalik teha mitmeid muudatusi, et kasutajakogemust parandada.	
Märksõnad lubavused, veebiportaal, uudisteportaal, avalik väärtus, avalik teenus, veebidisain, kasutatavus, digitaliseerimine	
Säilitamise koht Tallinna Ülikool, Balti filmi, meedia ja kunstide instituut	
Lisainformatsioon	

ABSTRACT

Tallinn University	Baltic Film, Media and Arts School
Author Iida-Mai Einmaa Heading The Affordances of the Web Portal ERR.EE as Interpreted by the Developers of Estonian Public Broadcasting	
Curriculum Journalism	Level Bachelor
Month and Year May 2025	Page Count 59
Abstract The aim of this bachelor's thesis was to identify which affordances the Estonian Public Broadcasting news portal ERR.ee offers to its audience and how these affordances affect the user experience. This thesis also aimed to describe which affordances are missing but are considered potentially necessary. To achieve these goals, three research questions were formulated: how do the affordances of ERR.ee influence the user experience, to what extent are these affordances the result of intentional design progress, and which affordances are currently absent from the web portal. The empirical part of the study was based on four semi-structured interviews with five employees of the Estonian Public Broadcasting, selected for their roles in the development and maintenance of the web portal. The data were analysed using qualitative content analysis. The results showed that the affordances of ERR have merged largely through intuitive rather than systematic design. While the portal contains several user-friendly features - such as a clear layout, lack of advertisements, and visual clarity - it also exhibits shortcomings, including duplicated menu structures, limited testing of user behaviour, and unclear access paths for certain functions. Overall, the affordances generally align with user expectations. However, given ERR's obligation to serve all segments of society, further improvements can be done to enhance usability and accessibility in a more structured and deliberate way.	
Keywords <i>affordances, online portal, news portal, newsroom, public value, public service, web design, usability, digitalisation</i>	
Place of Preservation Tallinn University, Baltic Film, Media and Arts School	
Additional Information	

SISUKORD

RESÜMEE.....	2
ABSTRACT.....	3
SISSEJUHATUS.....	5
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE.....	7
1.1 Lubavused.....	7
1.1.1 Ülevaade lubavustest.....	7
1.1.2 Veebiportaali lubavused.....	8
1.1.3 Uudise lubavused.....	10
1.2 Eesti Rahvusringhääling.....	11
1.2.1 Ülevaade Eesti Rahvusringhäälingust.....	11
1.2.2 Eesti Rahvusringhääling kui avalik-õiguslik organisatsioon.....	13
1.2.3 Veebilehekülje ERR.ee loomine.....	13
2. VALIM JA UURIMISMEETOD.....	15
2.1 Valim.....	15
2.2 Meetodi üldkirjeldus.....	16
3. TULEMUSED.....	18
3.1 Kasutajamugavus.....	18
3.2 Selge visuaal.....	19
3.3 Reklaami puudumine.....	22
3.4 Ligipääsetavus.....	22
3.5 Veebiportaali funktsioonid.....	24
3.6 Tagasiside võimalus.....	28
3.7 Mobiiliversioon.....	30
3.8 Uudiste järjekord ja veebilehe ülesehitus.....	32
3.9 Millest lähtudes tehakse portaalis uuendusi.....	36
3.9.1 Juhuslikkus vs testimine.....	37
3.9.2 Ühiskondlik huvi.....	38
3.9.3 Kiired ja aeglased uuendused.....	38
3.9.4 Ressursipuudus.....	39
3.10 Tulevikuarendused.....	41
4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON.....	44
4.1 Vastused uurimisküsimustele.....	44
4.2 ERR-i arengukavade võrdlus uuringutulemustega.....	51
4.3 Diskussioon.....	52
KOKKUVÕTE.....	55
KASUTATUD KIRJANDUSE LOETELU.....	56

SISSEJUHATUS

Käesoleva töö eesmärk on tuvastada ja kirjeldada, milliseid lubavusi pakub Eesti Rahvusringhäälingu (ERR-i) uudisteportaal ERR.ee. Lubavused ehk võimalused on omadused, mille kaudu tajub inimene keskkonda ja selle funktsioone. Samuti nimetatakse lubavusteks kasutaja ja keskkonna omavahelist suhet. Tegemist on nii psühholoogiliste kui ka disainiliste lahendustega.

Uudisteportaali lubavuste alla kuuluvad sellised lehekülje elemendid, mis muudavad veebilehe kasutajasõbralikuks ja selle funktsioonid kasutajale arusaadavaks. Lubavused mõjutavad, milline on lugejate kogemus veebilehte kasutades ja kui kõitev see kasutajate jaoks on. Sellest tulenevalt sõltub lubavustest, kui jätkusuutlik uudisteportaal on: kas sinna tahetakse tagasi pöörduda või ei paku see kasutajale ebamugava ülesehituse tõttu huvi. Kuna lubavused on mitmetähenduslikud ja kohati tunnetuslikud (Bucher ja Helmond 2018), oli antud bakalaureusetöö koostamise lähtepunkt, et uudisteportaali eest vastutavad isikud ei pruugi kõigist lubavustest ise teadlikud olla. Lubavusi teadvustades on aga võimalik parandada uudisteportaali külastatavust ja luua kasutajatele suuremat väärtust. Muuhulgas kuuluvad lubavuste hulka menüüriba, otsingumootor ja selle leitavus, aga lubavus on ka lehe pidev uuenemine ja uudistega täienemine. Lubavused peaksid olema iga veebilehe loomise ja uuendamise juures olulisel kohal, kuna platvormi õnnestunud kasutamiseks peab inimene suutma intuitiivselt tuvastada võimalused, mida lehel teha saab.

ERR-i uudisteportaali lubavusi on oluline uurida, sest Rahvusringhäälingu ülesanne on muuhulgas luua professionaalset ja uuenduslikku sisu (Eesti Rahvusringhäälingu väärtused ja Hea Tava), mis peab olema igapäevasele kättesaadav (Eesti Rahvusringhäälinguseadus 2022). ERR.ee veebilehe sisu tuleb luua vastavalt auditooriumi vajadustele. Kui lubavused ei ole kasutaja jaoks arusaadavad ning ta ei pääse kõigi ERR.ee pakutavate funktsioonideni, pärsib see ERR-i portaali kasutamist. Kiirelt arenevas maailmas on oluline, et Eesti Rahvusringhäälingu veebiportaal käiks ajaga kaasas ning oleks ühtviisi kõigile lugejatele arusaadav, aga sisaldaks ka kaasaegseid lahendusi. Tööst selgub, mil määral ja millistel viisidel ERR.ee portaali arendamisel lähtutakse auditooriumi vajadustest.

Varem pole Eesti Rahvusringhäälingu portaali sellisel viisil uuritud. Töö tulemused annavad ülevaate, milliseid võimalusi pakub ERR-i uudisteportaal külastajatele, ja selle tulemusi saab kasutada veebiportaali järgmisi arendusi planeerides ja läbi viies.

Peamised uurimisküsimused, millele töö vastuseid annab, on järgmised:

1. Kuidas mõjutavad ERR.ee lubavused kasutajakogemust?
 - a. Millised on ERR.ee portaali peamised lubavused?
 - b. Millised aspektid mõjutavad ERR.ee kasutajakogemust?
 - c. Kuidas tajutakse veebilehe funktsioone ja nende mõju kasutajakogemusele?
2. Kas lubavuste olemasolu on olnud teadlik protsess?
 - a. Millest lähtuvalt on ERR.ee veebiportaal ülesehitatud?
 - b. Millest lähtuvalt tehakse veebilehel uuendusi?
3. Millised lubavused on ERR.ee leheküljel puudu?
 - a. Milliseid funktsioone tuleb ERR.ee veebilehele lisada, et portaal muutuks kasutajasõbralikumaks?
 - b. Millised on takistused ja piirangud arenduste tegemisel?

Donald A. Norman, üks esimesi teadlasi, kes lubavusi analüüsis, tõi välja, et inimesed, kes midagi kasutavad, ei taju enamasti, kui mõni funktsioon on kasutataval objektil puudu. See joonistub välja ka tehnoloogiliste lahenduste puhul. Iga uus tehnoloogia loob küll uut väärtust, kuid lisab keerukust laiemalt tehnoloogia mõistmisel ja selle kasutamisel (Norman, 1988, lk 48-50). Ka käesolevast tööst selgus, et ERR.ee veebiportaali arendamisel on protsessi käigus tekkinud mitu dubleerivat funktsiooni.

Töö koosneb teoreetilisest ülevaatest ja intervjuude põhjal tehtud analüüsist. Intervjueeritavad on Eesti Rahvusringhäälingu töötajad, kellel on roll ERR-i veebiportaali loomisel ja toimimisel, kes vastutavad kas teadlikult või mitteteadlikult lubavuste olemasolu eest.

Töö autor on osa Rahvusringhäälingu toimetusest, panustades eelkõige “Aktuaalse kaamera” uudistesaatetsesse, kuid kelle uudislood transkribeeritakse ka veebiportaali. Bakalaureusetöö valmimise hetkel on autor ERR-is töötanud enam kui kolm aastat ning selle aja jooksul tutvustanud mitu veebiportaali puudust.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE

1.1 Lubavused

1.1.1 Ülevaade lubavustest

Mõiste “lubavused” (ing k *affordance*) võttis esimesena kasutusele Ameerika Ühendriikide psühholoog James J. Gibson 1977. aastal. Gibson mainis mõistet oma artiklis “The Theory of Affordance” ning kaks aastat hiljem 1979. aastal kirjeldas ta seda oma raamatus “The Ecological Approach to Visual Perception”. Gibson väitis, et lubavused on visuaalselt nähtavad omadused, mis vihjavad objekti kasutamise võimalustele. Näiteks võib objektiks olla tool, mille nähtaval horisontaalsel osal saab istuda. Istumise võimalus ongi tooli üks lubavustest. Lubavused ei sõltu kasutaja ehk subjekti vajadustest ega seisundi muutustest, vaid on alati olemas (Gibson 2015).

Donald A. Norman (1988), kes hiljem lubavuste teooriat edasi arendas, nimetab lubavusi objekti omaduste ja kasutaja võimaluste suhteks. Erinevate omadustega kasutajate jaoks on lubavused erinevad. Seda saab illustreerida tulles tagasi tooli näite juurde. Istumise funktsioon on inimese jaoks visuaalselt arusaadav ja intuitiivne, aga samuti võib tooli lubavus olla see, et seda saab üles tõsta. Kui tool on raske ning kasutaja on väike laps, ei saa üles tõstmist tooli lubavuseks pidada (Norman 1988 lk 28). Teadlaste jaoks on ühed huvitavad lubavuste uurimisobjektid ukSED ja lülitid, sest nende kehv disain paistab kergesti silma ja ajab kasutajaid segadusse. Näiteks, halvasti disainitud uks ei tekita inimeses arusaama, et seda tuleb lükata ja jätab inimesele negatiivse emotsiooni, kui ta teeb vastupidist liigutust ehk tõmbab ust (Norman 1988).

Ühel objektil võib lubavusi olla mitu ning neid võib olla nii positiivseid kui negatiivseid. Näiteks noa positiivne lubavus on selle võime lõigata, kuid noatera negatiivne võime on põhjustada valusaid sisselõikeid. See, et mööda kaljuseina saab ronida, on kalju positiivne lubavus, kuid kaljult alla kukkumine viitab selle negatiivsele lubavusele (Gibson 2015).

Gibson (2015) andis lubavustele tähenduse psühholoogias, kuid mõistet on edasi arendatud muuhulgas tehnoloogias, disainis, sotsioloogias ning ka kommunikatsioonis ja meedias. Seni

puudub ühine viis, kuidas lubavusi liigitada tuleb (Bucher ja Helmond 2018). Nagy ja Neff (2015) löid termini “kujutletavad lubavused” (ingl k *imagined affordances*), mis on suhe kasutajate tajude, hoiakute ja ootuste, tehnoloogia funktsionaalsuse ning disainerite kavatsuste ja tajude vahel. Selline lähenemine annab lubavustele uue tähenduse, mis näitab, et kasutajate uskumused ja ootused platvormile mõjutavad seda, kuidas nad platvormil käituvad ja mida nad seal võimalikuks peavad.

1.1.2 Veebiportaali lubavused

Interaktiivse süsteemi – nagu uudisteportaal või sotsiaalmeedia kanal – lubavused kirjeldavad omadusi, mis viitavad sellele, kuidas süsteemi tuleks kasutada (Boyd 2010). Lubavused mõjutavad otseselt, kuidas inimesed veebilehte kasutavad. Lubavused võivad nii piirata kui julgustada platvormi kasutamist, neil on roll kasutajakogemuse iseenesestmõistetavaks ja atraktiivseks muutmisel (Tiidenberg 2020). Oma teadusartiklis väidab Tiidenberg (2020), et inimesed tõlgendavad platvormidel võimalikke tegevusi oma teadmiste ja kogemuste järgi. See, mida kasutaja arvab, et lehekülg võimaldab tal teha, mõjutab tema soovi seal osaleda. Ka sotsiaalmeedia platvormi Twitter (2025. aastal kannab platvorm nime X) uurinud Sillat (2022) väidab, et sealsel platvormil soosivad lubavused osalust. Tema uuringus tõid intervjuueeritavad platvormi osalusele kaasa aitavate lubavustena esile jagamise ja anonüümseks jäämise võimaluse. Boyd (2010) märgib sotsiaalmeediavõrgustikke uurides, et tehnoloogiliste võimaluste kaudu, nagu lubavused on, kujundatakse osalejate käitumist. Ta liigitab lubavusi nelja kategooriasse:

1. Püsivus (ingl k *persistence*) - sisu on võimalik talletada ja arhiveerida. Internetti lisatud sisu käitub suulisele vestlusele vastupidiselt, kuna selle sisu salvestub ehk jäädvustatakse püsivalt. Paljudes süsteemides on salvestamine automaatne. Kasutajad võivad talletunud sisu aga erinevalt tõlgendada ja ajas võib selle tähendus kontekstist väljarebitult muutuda.
2. Korratavus (ingl k *replicability*) - sisu on võimalik nii terviku kui ka osadena kopeerida. Sellisel kujul teksti paljundamine on küll keskkonnale iseloomulik, kuid kopeeritud sisu tarbija ei pruugi olla teadlik, kui sisust on midagi muudetud või ära jäetud.
3. Mõõdetavus (ingl k *scalability*) - sisu on võimalik edasi levitada. Seda saab teha nii reaajas kui hiljem vanu jäädvustusi jagades. Levik ei pruugi aga alati olla positiivne,

kui edasi jagatakse sisu, mille levimist sisu looja või selles osaleja ei soovi. Teisalt on vähe sellist sisu, mis jõuab suure publikuni.

4. Otsitavus (ingl k *searchability*) - otsingu kaudu on võimalik sisu leida. Selleks kasutatakse märksõnu, mille kaudu sisu hiljem arhiivist avastada.

Bucher ja Helmond (2018) liigitavad lubavusi madala- ja kõrgetasandiliseks (ingl k *low-level, high-level*). Madalatasemelised lubavused on selgepiirilised ja üheselt tajutavad. Madalatasemeliste lubavuste alla kuuluvad (näiteks otsingu-) lahtrid, klikitavad nupud ja menüüd (Bucher ja Helmond 2018). Donald A. Norman (1988) andis madala taseme lubadustele eraldi tähenduse, nimetades neid mitte lubavusteks, vaid “tähistajateks” (ingl k *signifier*). Norman väitis, et disainis aetakse neid kaht kergesti segamini. Ta tõi näite disaineritest, kes veebilehte luues pidid korrektselt tähistama osi, millel saab arvutihiirega vajutada või mida saab üles, alla või küljele kerida. Norman selgitas, et lubavus tähistab võimet neid tegevusi teha üle terve ekraani, kuid tähistajad märgivad vihjeid, kus täpselt lubavusi kasutada. Tähistajaks võib olla ring või muu kujund, mis vihjab, et sinna saab klikkida (Norman 1988). Millelgi vajutamine võimaldab veebikeskkonnas teatavaid tegevusi, näiteks nähtu meeldivaks lisamist ja edasi jagamist. Kõrgetasandilised lubavused on ebaselgemad ja tunnetuslikumad, omades tihti sümboolset tähendust. Boydiga (2010) sarnaselt täpsustasid Bucher ja Helmond (2018) kõrgetasandilisi lubavusi järgnevalt:

1. Nähtavus (ingl k *visibility*)
2. Järjepidevus (ingl k *persistence*)
3. Korratavus (ingl k *replicability*)
4. Otsitavus (ingl k *searchability*).

Lynch, Mirhosseini ja Zhang (2017) leidsid, et kasutajakogemust mõjutab oluliselt seegi, kas kasutaja leiab üles kõik kohad, kuhu hiirega saab klikkida ehk kas kasutaja tajub, millised tegutsemisvõimalused veebikeskkonnal olemas on. Nad analüüsisid visuaalseid vihjeid, eelkõige kirjafontidele sügavuse andmist ja värve, ja kuidas mõjutavad need kasutajate taipamist, kuhu vajutada saab. Uurimusest selgus, et nii sügavuse andmine kui värv omavad inimeste arusaamisel, kuhu klikkida, olulist rolli, kuid nende kahe kombineerides on tulemus veelgi parem (Lynch et al., 2017).

1.1.3 Uudise lubavused

Tenenboim-Weinblatt ja Neiger (2017) tõid oma uudiseid käsitlevas uurimuses välja, et uudistel on kuus peamist lubavust:

1. Viivitamatus (ingl k *immediacy*)
2. Reaalajas vahendamine (ingl k *liveness*)
3. Ajutisus (ingl k *transience*)
4. Ettevalmistusaeg (ingl k *preparation time*)
5. Ajaline fikseeritus (ingl k *fixation in time*)
6. Laiendatud taastatavus (ingl k *extended retrievability*)

Viivitamatus võimaldab sündmusi kajastada vahetult nende toimumise hetkel (Tenenboim-Weinblatt ja Neiger, 2017, 37-55). Veebiplatvorm võimaldab viivitamatust kordades paremini kui paberväljaanne, kuid vajadus avaldada lugu esimesel võimalusel kujutab ohtu valeväidete levikuks ja võib mõjuda halvasti artikli tõsiseltvõetavusele (Karlsson 2011). Reaalaja võimekus on eelkõige kasutuses televisiooni puhul, sest lubab sündmusest teatada samaaegselt selle toimumisega, kuid kehtib ka veebiuudisele. Reaalajas edastamine kehtib otseülekannete puhul, mida on võimalik pakkuda nii interneti vahendusel kui teleülekandes. Ajutisus on võimalus sisu pidevalt täiendada, kui tekib uut informatsiooni. See loob ajakirjanikule võimaluse jagada kiirelt esialgset infot ning sündmuse arenedes lugu täiendada. Selle vastand ettevalmistusaeg annab ajakirjanikule võimaluse tausta lisamiseks, taustakontrolliks, põhjalikuks süvenemiseks. Ajaline fikseeritus kehtib peamiselt trükimeedias, kus pärast ilmumist lugu enam ei muutu. Kuid seda rakendatakse ka veebilugudes, kus on oluline momendi talletamine. Laiendatud taastatavus on võimalus seostada varasemat infot uuega, sh suurandmete kasutamine (Tenenboim-Weinblatt ja Neiger, 2017).

Lubavuste olemasolu kasutaja jaoks sõltub tema teadmistest, kujutlusvõimest ja kogemustest. Kui kasutaja pole varem teatud objektiga kokku puutunud, siis ei pruugi ta osata selle objekti kõiki lubavusi ära tunda, seda tõenäolisemalt juhul, kui tegemist on inimese loodud disainiga (Tiidenberg, 2020).

1.2 Eesti Rahvusinghääling

1.2.1 Ülevaade Eesti Rahvusinghäälingust

Eesti Rahvusinghääling (ERR) on avalik-õiguslik juriidiline isik, mille tegevus ja põhiülesanded tulenevad Eesti Rahvusinghäälingu ja meediateenuste seadusest (Kultuuriministeeriumi kodulehekül, 2022). ERR-i eesmärk on aidata kaasa Eesti Vabariigi põhiseadusest tulenevate ülesannete täitmisele. Organisatsioon edendab demokraatlikku riigikorraldust, jäädvustab Eesti ajalugu ja kultuuri ning tagab vabaks eneseteostuseks vajalikku informatsiooni (Eesti Rahvusinghäälingu eesmärgid 2019). Avalik-õigusliku asutuse eesmärk on teenida avalikkuse huve, st ühiskonna huve. Selle tegevus peab olema tasakaalustatud (Kilvet 2009).

Eesti Rahvusinghäälingu seadus ja selle § 4 sõnastab Rahvusinghäälingu eesmärgid järgmiselt:

Rahvusinghäälingu eesmärk on kaasa aidata Eesti Vabariigi põhiseadusega sätestatud Eesti riigi ülesannete täitmisele. Selleks loob Rahvusinghääling programme, toodab ja vahendab saateid ning korraldab teisi tegevusi, mis ükshaaval või kogumis:

1. toetavad eesti keele ja kultuuri arengut;
2. väärtustavad Eesti riigi ja eesti rahvuse kestmise tagatise ning osutavad asjaoludele, mis võivad ohustada Eesti riigi ja eesti rahvuse püsimist;
3. aitavad kaasa Eesti ühiskonna sotsiaalse sidususe kasvule;
4. aitavad kaasa Eesti majandusliku heaolu ja konkurentsivõime kasvule;
5. aitavad kaasa demokraatliku riigikorralduse edendamisele;
6. selgitavad looduskeskonna säästliku kasutamise ja jätkusuutliku arendamise vajadust;
7. väärtustavad perekonnal põhinevat ühiskonnamudelit;
8. aitavad kaasa Eesti ajaloo ja kultuuri audiovisuaalsele jäädvustamisele;
9. tagavad igaühele vabaks eneseteostuseks vajaliku informatsiooni saamise.

Organisatsioonile määratud ülesanded on loetletud Eesti Rahvusinghäälingu seaduses § 5:

1. Käesoleva seaduse §-s 4 sätestatud eesmärkide saavutamiseks täidab Rahvusinghääling järgmisi avalikke ülesandeid:

- 1.1. toodab vähemalt kahte teleprogrammi ja nelja ööpäevaringset raadioprogrammi. Programmid peavad olema avalikkusele üldkasutatavate vahenditega kättesaadavad. Teleprogrammide originaalsaadet peavad Rahvusringhäälingu võimaluste piires olema maksimaalselt kättesaadavad vaegkuuljatele;
- 1.2. teeb elektroonilise side võrkude kaudu mõistlikus mahus kättesaadavaks käesoleva lõike punktis 1 nimetatud programmid ning saadete arhiivi;
- 1.3. Rahvusringhäälingu nõukogu loal toodab muid meediateenuseid ja levitab nendega seotud tooteid;
- 1.4. salvestab eesti rahvuskultuuri ja Eesti ajaloo seisukohalt olulise sündmuse või teose ja tagab nende salvestiste säilimise;
- 1.5. tagab oma audiovisuaalsete arhivaalide kättesaadavuse seaduses sätestatud tingimustel. Arhiivi kasutamine tulunduslikuks tegevuseks toimub Rahvusringhäälingu nõukogu kehtestatud korras;
- 1.6. levitab Eesti kultuuri ja ühiskonda tutvustavaid saateid ja meediateenuseid kogu maailmas;
- 1.7. vahendab maailmakultuuri parimaid saavutusi;
- 1.8. edastab saateid, mis Rahvusringhäälingu võimaluste piires vastavad kõigi rahvastikurühmade, sealhulgas vähemuste infovajadusele;
- 1.9. hoiab ja arendab Rahvusringhäälingu professionaalset loomingulist ning tehnilist taset;
- 1.10. tagab adekvaatse informatsiooni operatiivse edastamise elanikkonda või riiklust ohustavates olukordades;
- 1.11. kajastab oma uudistesaadetes ja teistes saadetes Eestis toimuvaid sündmusi võimalikult suurel määral.
2. Rahvusringhääling täidab teisi käesolevast seadusest ja muudest õigusaktidest tulenevaid avalikke ülesandeid.
3. Rahvusringhääling korraldab oma programmide, saadete ja meediateenuste tutvustamist ning väärtustab talle kuuluvaid kaubamärke.

Iga aasta annab Rahvusringhääling välja uue arengukava, milles kirjeldatakse organisatsiooni tegevusi ja väärtusi, mis tagavad organisatsiooni arengu ning konkurentsivõime. Viimane ERR-i arengukava bakalaureusetöö koostamise ajal valmis aastal 2024 ning see hõlmab

avalik-õigusliku organisatsiooni visioone aastateks 2025-2028. Põhifookused on võrreldes varasemate arengudokumentidega valdavalt samad tulenedes Eesti Rahvusringhäälingu seadusest. Muutuvad arengukavade märksõnad, mis viimases dokumendis keskenduvad peamiselt rahastusele, keskkonnahoiule, noortelt noortele sisu pakkumisele ja digitaliseerimisele (Eesti Rahvusringhääling 2024).

1.2.2 Eesti Rahvusringhääling kui avalik-õiguslik organisatsioon

Jõesaar (2011) väidab, et meedia kiire arenguga on avalik-õiguslik ringhääling muutunud avalik-õiguslikuks meediaks, mille funktsioonid on küll säilinud, kuid lisandunud on tehnoloogilised võimalused. Avalik-õiguslik ringhääling peab toimima ühiskonna huvides, tegutsedes auditooriumi huvi, eelistusi ja vajadusi arvesse võttes (Kilvet 2009, lk 85). Avalik-õiguslik meedia on otseselt mõjutatud riigi meediapoliitikast, kuid jätkuvalt peab avalik-õiguslik organisatsioon täitma ülesandeid ühiskonna ja demokraatia arenguks ning teenima avalikku huvi (Jõesaar 2011). Hagi Šein (2021) toob välja, et Euroopas kehtib avalik-õiguslikule organisatsioonile neli rahastamistingimust – nendeks on stabiilsus, sõltumatus, proportsionaalsus ja läbipaistvus – ja viidates oma varasemale tööle (Šein 2019) nendib ta, et ERR on täitnud neist tingimustest vaid viimast, läbipaistvust.

1.2.3 Veebilehekülje ERR.ee loomine

Eesti Rahvusringhääling loodi 2007. aastal Eesti Raadio (ER) ja Eesti Televisiooni (ETV) ühendamisel (Šein, 2021, lk 35). Esimesed katsetused internetilehekülgedeks olid tehtud juba varem. Eesti Televisiooni internetiplatvorm www.etv.ee loodi 1996. aastal ja ETV kanali saateid hakati seal näitama kaks aastat hiljem. 2000ndatel, mil sai alguse digiaeg, tekkisid uued võimalused video- ja internetiplatvormide tekkeks. Nii alustas 2003. aastal Elioni ja ETV koostööplatvorm ITV, kus näidati “Aktuaalset kaamerat” ja spordiülekandeid. Aasta hiljem alustati internetis online-uudiste jagamist. Sel ajal hakati arendama ka spordi- ja lasteportaale. 2006. aastal loodi www.etv24.ee, kus olid nii teksti- kui ka videouudised. Vajadust muuta ETV enda koduleheküljel kasutajasõbralikumaks ja mitmekesisemaks nähti samuti juba 2006. aastal, mil lisati lehele uusi pilte, saadete tutvustusi ja loodi tagasiside osa. (Šein 2021).

Pärast Eesti Rahvusringhäälingu loomist avati 4. juunil 2008 ERR-i peaportaal www.err.ee. Kohe alustati portaalis kõigi organisatsiooni väljundite jagamist: raadio-, tele- ja online-sisu. Veebileht on alati olnud reklaamivaba, see oli seadusega otsustatud enne ERR-i loomist. 2011. alates sai ERR-i sisu hakata tarbima mobiiltelefonist, aasta hiljem loodi selleks eraldi mobiilirakendus. Ka mobiilirakendus võimaldas tarbida kõigi Rahvusringhäälingu programmide sisu. 2013. tekkisid veebiväljaandele uued teemaportaalid, nende hulgas menu ja kultuur. (Šein 2021)

2. VALIM JA UURIMISMEETOD

2.1 Valim

Valimi koostamiseks viidi esmalt läbi intervjuu Eesti Rahvusringhäälingu veebiuudiste- ja portaalide juhiga. Ülejäänud uurimuses osalejate leidmiseks viibis töö autor ühel ERR-i uudistetoimetuse juhtide ja arendusosakonna korralisel koosolekul. Vaatluse põhjal oli võimalik välja selgitada, kellel on missugune roll lehekülje arendamisel. Samuti sai autor vaatluse kaudu sissevaate ühest kohtumisest, mida kõik intervjuueeritavad nimetasid oluliseks osaks veebiportaali arendamisel. Niiviisi sai autor võrrelda intervjuudes mälu järgi öeldut kohapeal reaalajas toimuvaga (Vihalemm 2014). Sellel koosolekul, mida vaadeldi, osales neli intervjuueeritavat viiest. Ainsana ei olnud seal ERR-i juhatuse esimeest. Esimesest intervjuust kogutud ja vaatlusel saadud info põhjal koostati ülejäänud valim ehk arvestati nii vestluste käigus mainitud soovitustega kui ka vastuseta jäänud küsimustega, milleni autor pidas siiski vajalikuks jõuda. Tegemist on empiirilise uurimusega, mille tulemused lähtuvad püstitatud uurimisküsimustest. Oma vaatenurka esitasid inimesed erinevatest ERR-i osakondadest (juhatuse, uudiste- ja arendusosakond), kes oma töö iseloomust tulenevalt hindavad lubavusi eri vaatenurkadest. Seepärast piisas väikesest sihtvalimist. Kvalitatiivse lähenemise kaudu analüüsiti, kuidas veebilehel olevad funktsioonid mõjutavad kasutajakogemust.

Lõplik valim koosneb viiest intervjuueeritavat, kelleks on

1. Urmet Kook - Eesti Rahvusringhäälingu veebiuudiste- ja portaalide juht
2. Madis Lauri - Eesti Rahvusringhäälingu arendusosakonna tarkvara ja rakenduste vanemarhitekt
3. Mirjam Mäekivi - ERR.ee portaalide esikülgede vastutav toimetaja
4. Janno Mäemets - Eesti Rahvusringhäälingu arendusosakonna tarkvara ja rakenduste nooremarhitekt
5. Erik Roose - Eesti Rahvusringhäälingu juhatuse esimees

Valimist jäi välja üks veebiportaali arenduses oluline isik Jaanus Lillenberg, kes on Eesti Rahvusringhäälingu IKT (info- ja kommunikatsioonitehnoloogia) direktor. Lillenbergi rolli mainiti intervjuudes korduvalt, kuid kuna ta viibis intervjuude läbiviimise perioodil lähetusel välismaal jäi ta uurimuses osalejate hulgast välja.

2.2 Meetodi üldkirjeldus

Töö eesmärk on tuvastada, milliseid lubavusi pakub Eesti Rahvusringhäälingu uudisteportaal ERR.ee ning kuidas mõjutavad need kasutajakogemust. Samuti on eesmärk kirjeldada, milliseid puuduolevaid lubavusi peetakse potentsiaalselt vajalikuks. Veebilehekülje lubavuste väljaselgitamiseks ja mõtestamiseks viidi läbi kvalitatiivne uuring organisatsiooni töötajatega, kes on oma ametipostil kõige enam seotud ERR.ee portaali arendamisega. Kvalitatiivse sisuanalüüsi meetod võimaldas süvitsi tõlgendada ja anda tähendusi intervjuudes osalejate seisukohtadele ja kogemustele (Virkus 2016d). Kuna töö autor ja uurimuses osalejad töötavad kõik Eesti Rahvusringhäälingus, oli võimalik intervjuud läbi viia uudistetoimetuses kohapeal näost näkku vesteldes. ERR.ee portaali jälgimiseks võeti kasutusele arvuti ja mobiiltelefon, kust vaadati ERR-i mobiilirakendust. Ajaliselt kulus iga intervjuu jaoks 30-90 minutit, need salvestati helifailina ning hiljem transkribeeriti. Sel viisil sai autor materjali korduvalt läbi vaadata ja võrrelda (Virkus 2016c). Sihtgrupi puhul ei saa välistada intervjuerija ja intervjueeritavate vastastikust mõjutamist, kuna töö autor kuulub uurimuses osalejatega ühiselt Eesti Rahvusringhäälingu kollektiivi. Autoril puudub otsene varasem kokkupuude kahe uuringus osalejaga arendusosakonnast, kuid veebiuudiste- ja portaalide juhi Urmet Koogiga töötab autor pea iga päev koos. Ka portaalide esikülgede vastutava toimetaja Mirjam Mäekiviga on kokkupuuteid peaaegu igal nädalal. See võib omada uurimistöö seisukohalt nii positiivset kui negatiivset mõju (Virkus 2016a).

Andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuude kaudu. Töö autor valmistas ette valdkonnad ehk alateemad, mida igas intervjuus käsitleti, kuid sõltuvalt vastaja ametist püstitati küsimusi erineva nurga alt. Näiteks veebiuudiste- ja portaalide juht Urmet Kook jagas sisendit uudiste lubavustest ja portaali kasutajamugavusest lähtuvalt, arendusosakonna vanemarhitekt Madis Lauri keskendus rohkem tehnilistele lahendustele. Lisaks tekkis autoril intervjuude ajal vastuste põhjal lisaküsimusi, mida teemaintervjuud võimaldasid (Virkus 2016b). Vastused rühmitati sisu järgi, võrreldi omavahel samasisuliste küsimuste vastuseid, et leida neis kas ühisosa või lahknevusi.

Uuringu käigus ei selgitatud intervjueeritavatele eelnevalt, mida lubavuste all silmas peetakse. Selle eesmärk oli vältida intervjuudes osalejate kallutatust kindlasse suunda, vaid tabada, mida tajuvad nad ise veebilehel olulisena. Intervjuude käigus kogutud andmed põhinevad uurimuses osalenute isiklikel kogemustel ja tõlgendustel. Kui neil oleks suunis ees

olnud, siis oleksid nad võinud hakata teadlikult või alateadlikult oma vastuseid kohandama ja see oleks võinud uuringu tulemusi moonutada.

Uuringu läbiviimiseks ja eesmärkideni jõudmiseks püstitati kolm uurimisküsimust koos alaküsimustega:

1. Kuidas mõjutavad ERR.ee lubavused kasutajakogemust?
 - a. Millised on ERR.ee portaali peamised lubavused?
 - b. Millised aspektid mõjutavad ERR.ee kasutajakogemust?
 - c. Kuidas tajutakse veebilehe funktsioone ja nende mõju kasutajakogemusele?
2. Kas lubavuste olemasolu on olnud teadlik protsess?
 - a. Millest lähtuvalt on ERR.ee veebiportaal ülesehitatud?
 - b. Millest lähtuvalt tehakse veebilehel uuendusi?
3. Millised lubavused on ERR.ee leheküljel puudu?
 - a. Milliseid funktsioone tuleb ERR.ee veebilehele lisada, et portaal muutuks kasutajasõbralikumaks?
 - b. Millised on takistused ja piirangud arenduste tegemisel?

Küsitlemist alustati novembris 2024 ERR-i veebiuudiste- ja portaalide juhust Urmet Koogist, kellega konsulteerimise põhjal moodustati edasine valim nimetatud isikutest. Järgmised intervjuud toimusid 2025. aasta aprillis.

3. TULEMUSED

Käesolevas peatükis käsitletakse, kas ja kuidas tajuvad uurimuses osalejad veebiportaali lubavusi, analüüsides neid läbi erinevate funktsioonide ja kasutajakogemuse kirjeldamise. Peatükk jaguneb kümneks alapeatükiks, mis tulenevad intervjuudest saadud vastuste kategoriseerimisel ja võimaldavad sel viisil liigendades analüüsida lubavusi. Esimesena käsitletakse peatükis kasutajamugavust, mis on peamine märksõna, mida intervjueritud lubavuste kasutamisel välja tõid. Järgmisena käsitletakse keerukamaid konstruktsioone, kuidas veebiportaali üles ehitatakse ja mille alusel luuakse sinna funktsioone. Viimasena kirjeldatakse puudusi, mis veebilehe lubavustes ilmnevad. Uuringu käigus selgus, et ERR-i veebiportaali arendusega seotud töötajad ei olnud varasemalt lubavuste terminiga kursis ning mõned lehe puudused said neile teatavaks autori kaudu.

3.1 Kasutajamugavus

Eesti Rahvusringhäälingu juhatuse esimees Erik Roose on ainuke intervjueritustest, kes rõhutas, et arendusi tehes on kasutajakogemus oluline kriteerium. Samas täpsustas ta, et ERR.ee veebiportaal on loodud ammu ning aegumise tõttu pole kasutajasõbralikkus seal nii prioriteetne, kui hiljutiste (viimase kahe aasta jooksul tehtud) arenduste, näiteks Jupiteri voogedastusplatvormi või Eesti Raadio mobiilirakenduste, puhul.

Erik Roose: *“Kasutajamugavuse oleme me pannud arendusel väga oluliseks kriteeriumiks. Veebi puhul natuke vähem, kuna ta on ajalooliselt pikem, aga näiteks Jupiteri puhul oli see minu ultimatiivne nõue. /.../ Kasutasime Apple'i loogikat, et nii kaua tegime, kuni tundus, et on täiuslik. Kasutajatingimusi – intuiitiivsus on tegelikult see termin, mida mina kasutan – et see intuiitiivsus oleks selline nagu on Maci toodetel või Apple'il.”*

Urmet Kook peab kasutajakogemust soosivaks aspektiks kindla sisu loomist, mille põhiteemad on ajas muutumatud ja seetõttu on ERR.ee saavutanud kindla lugejabaasi. Teisalt on kindel sisu takistav faktor, miks lugejaskond ei saa kasvada. Kook nendib, et kasutajate lisandumiseks oleks tarvis laiendada teemavaldkondi, millest ajakirjanikud kirjutavad, ja lisada veebilehele erineva sisuga teemaplokke. Muudatuse tagajärjel tekib oht, et esialgne lugejabaas kaob.

Urmet Kook: *“Meie lugejaskond on see, kelle jaoks on oluline, mis meie ühiskonnas toimub. Küsimus ei ole ainult kitsalt poliitikas, ka majandus, haridus ja kõik need teemad. Ta võiks meie portaalist saada – kui ta loeb meie portaali ära, siis ta teab, mis on tema jaoks oluline. Ta ei tule meile otsima celebrity asju või selliseid väärtusi, vaid mis on inimese igapäevaelu jaoks oluline. Need asjad võiksid meie portaali suund olla.”*

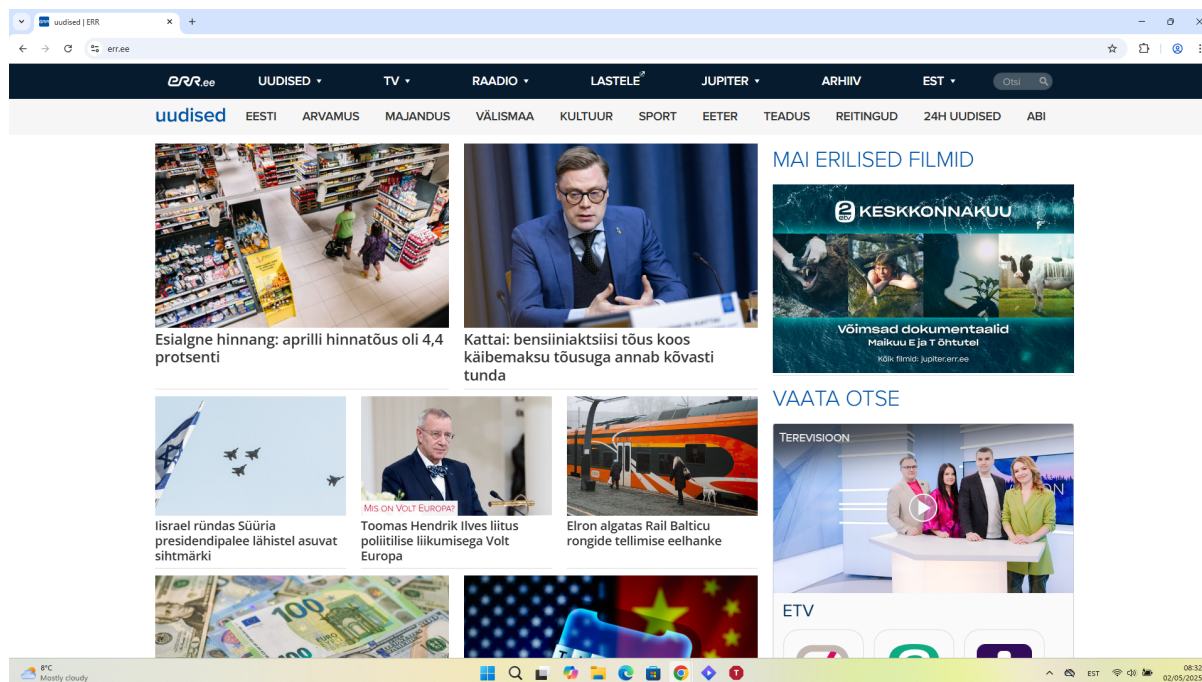
ERR.ee portaalide esikülgede vastutav toimetaja Mirjam Mäekivi toob välja, et argiselt ei pruugi lehe arendamisega seotud isikud ise tähele panna, mis on veebisaidil üleliigset või puudu. Teisalt näitab portaali lugejanumbri pidev kasv Mäekivi hinnangul, et ERR-i veebiportaal on mugav ja kasutajasõbralik.

Mirjam Mäekivi: *“See on see, et kingsepal pole kingi. /.../ Meil ei ole sellist labast sisu väga palju. Pluss see ka muidugi, et kui midagi olulist juhtub, näiteks algab sõda või kuulutatakse eriolukord, siis kõik kajastavad seda ühtemoodi, aga meile tuleb siis lugejaid juurde – kriisiolukorras inimesed ikkagi usaldavad ERR-i.”*

Erik Roose: *“Kuna meil on 900 000 kasutajat praegu kokku, mis on üle aegade parim, siis tegelikult me võiksime olla veel paremad.”*

3.2 Selge visuaal

Ka visuaalse kirjususe ja segaduse puudumist peetakse oluliseks Eesti Rahvusringhäälingu veebiportaali tugevuseks ning eeliseks. ERR-i arendusosakonna tarkvara ja rakenduste vanemarhitekt Madis Lauri ja nooremarchitekt Janno Mäemets tõid välja, et nende tunnetuse järgi leiab inimene kõik lehe vajalikud funktsioonid üles, kuna portaal on üles ehitatud lihtsatele ja selgetele lahendustele. Lauri hinnangul on kasutajate jaoks mugavad ka kiired ligipääsud erinevatele teemalehekülgedele. Lehe ülaservas on kaks menüüriba, kus on mustal taustal esile tõstetud juurdepääs erinevatele ERR-i platvormidele ja valgel taustal ERR-i vaates olulised uudiste kategooriad (Pilt 1).



Pilt 1. Kuvatõmmis ERR.ee avalehelt kuupäeval 02.05.2025 (Iida-Mai Einmaa 2025)

Urmet Kook nimetab kasutajakogemuse vaates tugevaks küljeks info koondumist. Samuti pole tema hinnangul rubriike liigselt palju ja teemad, mida uudistes käsitletakse, pole liiga laialivalguvad. Kook lisab, et ERR.ee püüab olla koht, kus kõige olulisemate teiste ERR-i platvormide sisu on võimalik lihtsalt ühest kohast kätte saada. Seetõttu leiab esilehelt ka iga päev vahetuva ERR-i saadete, seriaalide või organisatsiooniga seotud sündmuste promobloki.

Madis Lauri: *“Asi on selles ka, et inimene ei tea seda, et selline asi on olemas. Nende jaoks ERR on ERR, nad ei pruugigi teada, et Vikerraadio on ka ERR.”*

Erik Roose: *“Aga kõik peab toimima käsikäes: tele, raadio- ja veeb peavad omavahel ühilduma. Ainult nii on võimalik üldse sellel kvantiteeditasemel veebiteenust anda, sellepärast, et kui sa ei automatiseeri ära, siis põhimõtteliselt sa ei suuda seda ühekaupa teha. Sest raha meil ei ole selle jaoks olemas, mitte kunagi.”*

Olulisteks kasutajasõbralikkuse indikaatoriks peavad osapooled ka lehe ülaservas alamkategoriate hulgast leitavat “24h uudised” jaotust ning lehe paremas veerus paiknevat kategooriat “Viimased uudised”.

Mirjam Mäekivi: *“Hästi oluline on ka hard userile, kas sa ülevalt valid seal viimase 24 tunni asjad, et sul on hästi lihtne ülevaade nendest pealkirjadest. Seda on katsetatud ära võtta, et võtta ära surve, et iga natukese aja tagant pead midagi uuendama, et siis jääb inimestel mulje, et koguaeg midagi toimub. Välismaa saitidel on ka see, et kellaaeg on uudistel juures. See on ikkagi inimestel oluline teada, et ajaraamis püsida.”*

Madis Lauri: *“Kui kasutaja leiab oma asjad üles, siis tema jaoks on juba kõik hästi. Kõik vajalik on ju olemas. Inimene scrollib läbi selle lehe, mis talle pakutakse. On olemas esileht, mis on esile tõstetud ja on olemas tore sektsioon nagu “Viimased uudised”. See on hea. Saab kõike lihtsasti vaadata ja lahti võtta.”*

Nii arendusosakonna kui ka Urmet Koogi hinnangul on oluline visuaalse müra vähesuse näitaja erinevate tähistajatega, sh värvitoonide ja pildi suurustega, märgitud rubriigid.

Madis Lauri: *“Jupiteri viited on tumeda sinisega. Keegi lahkub meie seast, siis on mustal taustal. Graafikute blokk on ka eraldi. Ei ole ühtne rida ülevalt alla, pilt pealkiri kõrval, vaid on suuremad pildid, väiksemad pildid. See on erisus. Mida tahetakse rõhutada, see tehakse suuremaks.”*

Jaanus Mäemets: *“Võib öelda kohati, et on igav portaal, aga samas töötab.”*

Urmet Kook: *“BBCI on otseülekannete juures punane vilkuv tuluke. Täpselt samasuguse asja arendasime ka meie. Meil ilmub sõna “Otse” ja punane täpp peale.”*

Kõik intervjuueeritavad toovad kasutajakogemuse hõlbustamise juures tähtsa detailina välja piltide olemasolu. Mirjam Mäekivi ütleb, et portaal on arendatud nii, et igal asjal peab olema pilt küljes – see tõmbab rohkem tähelepanu. Palju musta üheülbalist teksti muutuks lugeja jaoks tüütuks ning uudistest libisetakse Mäekivi arvates sellisel juhul üle.

Mirjam Mäekivi: *“Pildivaliku puhul me võtame lugejahuvi arvesse. Pilt peab informatiivne olema. Aga avalugu on tihti kompromiss võimaluste ja tegelikkuse*

vahel tegelikult. See pilt, ta ei ütle mitte midagi (vt Pilt 1). See on see, et foto on illustratiivne. Ta on looga seotud. Samas uudis ise on oluline, ta peab olema kõrgel kohal. Kui kerid allapoole, seal on pildilood. Seal pilt räägib iseenda eest, see on põhjendatud, ta on suur.“

3.3 Reklaami puudumine

Kõik osapooled nimetasid portaali oluliseks kasutajasõbralikkust soosivaks osaks, ja Mirjam Mäekivi täiendas, et ka seadusest tulenevaks osaks, reklaamide puudumist. Sellest tulenevat vähest visuaalset müra peetakse oluliseks eeliseks ka erameedia ees.

Urmet Kook: “Ta on ehitatud omal ajal selgelt veebipõhise portaalina. Erameediast kõige suurem erinevus, ja mis teeb ta kõige rohkem kasutajasõbralikuks teatud mõttes, on see, et meil ei ole reklaame. Ja teisipidi, mis on meie suur eelis näiteks kasvõi Delfi ees, on see, et meil ei ole niivõrd erinevat sisu. Delfi häda on see, et nad on meelelahutusest kuni ka erinevate kvaliteetudisteni.. Ja siis, kui sa lähed sinna vaatama ja sind huvitab näiteks poliitika, siis sul on väga raske seda üles leida, sest sul on meelelahutussisu palju, sul on reklaame ja seda sodi on seal hästi palju, mis sind ei pruugi huvitada. /.../ Meil on selles mõttes fookus lihtsamini paigas juba temaatiliselt. See teeb meie lugemise lihtsaks.”

Mirjam Mäekivi: “Esimene asi on seadusest tulenev nõue, et meil ei ole reklaami. Eriti Postimees on eriti hea näide, kus on nagu tõeline tahte triumf: et sa sellest kolmekordsest reklaamiseinast läbi murrad, enne kui sa uudiseni jõuad. Sa paned ühe reklaami kinni ja siis tuleb järgmine. See on ERR-i portaali väga suur väärtus, et see visuaalse müra – ma ei ütle, et puudumine – aga vähesus.”

3.4 Ligipääsetavus

Ligipääsetavus ja lubavused on omavahel tihedas seoses, kuna ligipääsetavus tähendab kogu ühiskonna võimalusi olla ühiskonnaellu kaasatud, sealhulgas pääseda ligi ERR.ee veebiportaali sisule. Eesti Rahvusringhäälingu juhatuse esimees Erik Roose seostab ligipääsetavusega leheküljele pidevat juurdepääsu ja seda kolmes keeles - eesti, inglise ja vene.

Erik Roose: *“Aga siin on veel üks kriteerium, mitte intuiitsus, aga ligipääsetavus, mis tähendab seda, et põhimõtteliselt meil on strateegiline otsus minu või juhtkonna, ka Anvari (Samost) poolt, et meie peame olema 24/7 kättesaadavad kolmes keeles, koguaeg. Nemad (arendusosakond) peavad tagama, et “no matter what”, üks avaneb, siis tööle saab. Me peame saama.”*

Aastaid tagasi oli ERR.ee portaalis keelevalik märgitud riigilippudega, kuid arendusosakond märgib, et ühel hetkel muudeti see ära tekstina esitatud variantideks: EST, ENG, RUS. Korraga kuvatakse vaid ühe keele lühend, ülejäänute nägemiseks peab kasutaja tuvastama, et klõpsata tuleb noolega märgitud valikul.

Jaanus Mäemets: *“Lipp kohe viitab sellele, et seal on keelevalik, aga kui seal on tekstina kuvatud “EST”, siis tekib küsimus, et mis see on. Välismaalased tõenäoliselt ei saa sellest piisavalt kergesti aru. Lipu puhul, ükskõik, mis maa lipuga on tegu, on viide kohe mõistetav. Oleks kõik kolm keelevalikut kohe näha – EST, ENG, RUS, – siis võibolla haaraks kohe, aga praegusel hetkel on nad ühte menüüsse topitud, mis on ebameeldiv.”*

Mirjam Mäekivi hinnangul on aga esmakordselt lehele sattuja (ka välismaalase) jaoks suurte tähtedega tekstivihje piisavalt selge. Keelemenüü asub portaalis samal real, kus on viited teistele ERR-i kanalitele ega pole neist erinevalt tähistatud. Urmet Kook toob välja, et ruumipuuduse tõttu pole teisi võimalusi, kuhu keelemenüüd tõsta.

Urmet Kook: *“Kuhugi sa pead selle keelevaliku panema. Mind ei sega, et ta on alamportaalidega samal real. Seda riba me kasutame ka juba maksimaalselt ära, sinna rohkem midagi lisada ei saa, sealt tuleb midagi siis ära võtta. Näiteks valimiste ajal võtame ära “reitingute” rea ja paneme näiteks “KOV valimised” asemele.”*

Arendusosakonna nooremehitekt Jaanus Mäemets toob välja ka uudislugude kuulamise võimaluse. Ligipääsetavuse mõistes on tegemist olulise lubavusega, mis on tähistatud vastavalt kõrvaklappide märgisega ja tekstiga “Kuula artiklit” (vt Pilt 2). Lisaks on ära märgitud, mitu minutit helifail kestab.

EESTI

Huko Aaspõllu

Täna kell 13.35



Kuula artiklit 6 min

Pilt 2. Kuvatõmmis ERR-i lehelt loo kuulamise funktsioonist kuupäeval 02.05.2025 (Iida-Mai Einmaa 2025)

Jaanus Mäemets: *“See kõrvaklappidega on uus feature. Pool aastat olnud umbes. See on vaegnägijate jaoks.”*

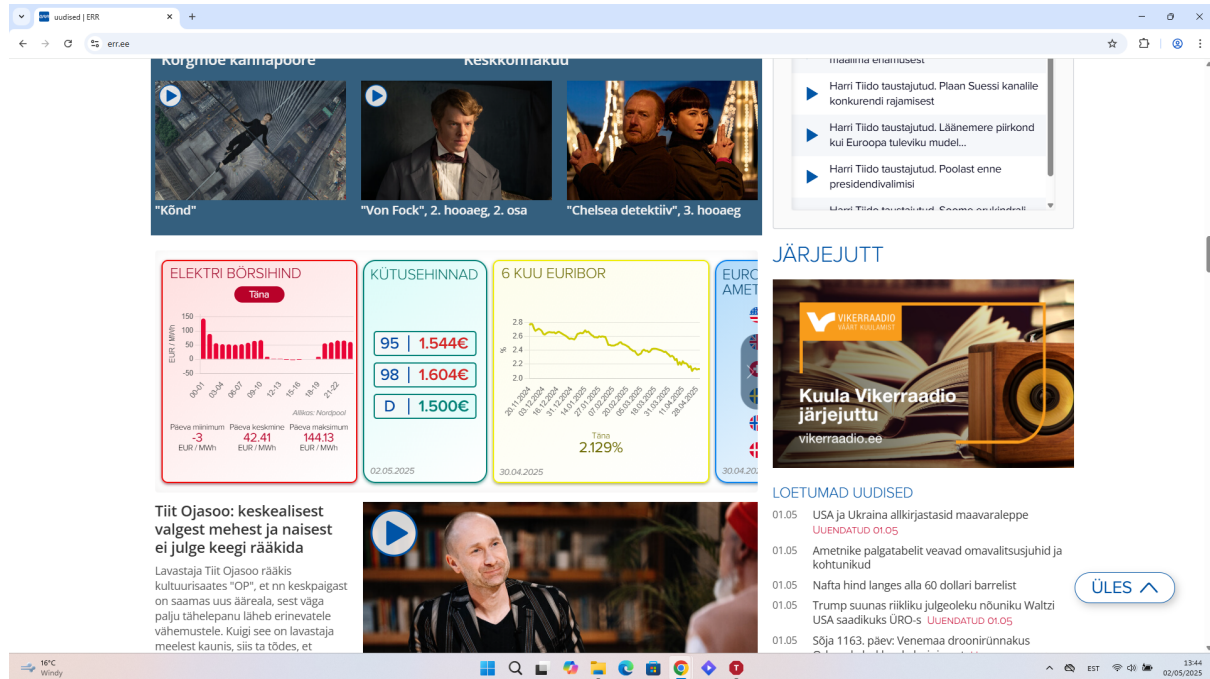
Madis Lauri: *“Või siis paned käima ja kuulad ja teed samal ajal midagi muud. See tarkvara, mis meile tuli, ma ei mäleta, mis teid pidi see meieni jõudis, aga see võeti kohe üles, et me võiksime tekitada sellise võimaluse artiklit kuulata. Sest paljudel teistel, Delfil, Postimehel on olemas. Mõtlesime, et meil võiks ka.”*

3.5 Veebiportaali funktsioonid

Üks kasutajamugavuse väljund, mille lugejad ERR.ee lehelt Urmet Koogi hinnangul leiavad ja eeldavad selle olemasolu, on kord kuus eelmise kuu põhjal koostatav ostukorvi ülevaade, mida on tehtud alates 2023. aastast, mil igapäevakaupade hind hakkas märgatavalt kasvama. Viimane ülevaade ilmus töö koostamise ajal 2. aprillil 2025 ja kannab pealkirja “Märts toidupoes: piimatoodete hind jätkab kasvu” (Koppel 2025). Urmet Kook põhjendab rubriigi vajalikkust avaliku huviga.

Urmet Kook: *“Näiteks Eesti inimeste jaoks on viimasel ajal oluliseks teemaks hakkamasaamine majanduslanguse ja suure inflatsiooni kontekstis. Seetõttu me teeme näiteks kord kuus toidukorvi ülevaadet, mis on meie püsiv rubriik.”*

Lisaks kuvatakse lehel muuhulgas elektri börsihinda, autokütuse hindu, kuue kuu euribori ja Euroopa Keskpanga ametlikud valuutakursid (vt Pilt 3).



Pilt 3. Kuvatõmmis ERR.ee veebiportaalist, kus on nähtavad lisafunktsioonid kuupäeval 02.05.2025 (Iida-Mai Einmaa 2025)

Mitmed erilahendused muutuvad vastavalt aktuaalsetele teemadele ja seega pole kõiki intervjuude käigus mainitud funktsioone võimalik töös kuvada, kuid Urmet Kook mainib lisaks ära veel automaksu kalkulaatori ja valimiste ajal loodavad graafilised lahendused.

Urmet Kook: “Kui on valimised, – kui on kohalike omavalitsuste või Riigikogu valimised, – siis ei näe ainult üleriigilist tulemust, vaid saab minna ka konkreetselt oma piirkonna peale. Näiteks elad maal kuskil vallas, siis saab vaadata, kuidas vallas mingi erakond häält sai. Saab minna veebispetsiifiliste asjadega, mida teles kasutada ei saa. Viimastel valimistel oleme teinud valijakompassi, kus inimene vastab mingitele küsimustele, siis saab teada, milliste erakondade vaadetega oma vaated kõige rohkem kattuvad. /.../ Selliseid asju me teisipäeva hommikuti arutamegi. Mõnikord kestab see koosolek viis minutit, mõnikord tund aega. Kui on mingi idee, näiteks automaksu kalkulaator, siis on meil ühine Skype grupp, kus me seda arutame. Näiteid tõstetakse meile sinna, me vaatame neid, kas need meile sobivad.”

Kasutajakogemuse huvides peavad uurimuses osalejad oluliseks ka uudislugudel klikkides avanevat vaadet (vt Pilt 4), kus tekib mitu erinevat funktsiooni.



Pilt 4. Kuvatõmmis ERR.ee uudisloo vaatest kuupäeval 02.05.2025 (Iida-Mai Einmaa 2025)

Kõik uurimuses osalejad mainisid kasutajakogemuse tähtsa osana teksti kuulamise võimalust. Hinnangud läksid lahku aga erinevate loo kõrvale loodud interaktiivsete nupukeste (vt Pilt 5) osas.

MAJANDUS

Indrek Kiisler

Täna kell 13.12



Pilt 5. Kuvatõmmis ERR-i veebiportaali interaktiivsetest nuppudest kuupäeval 09.04.2025 (Iida-Mai Einmaa 2025)

Intervjuude läbiviimise ajal kuni 17.04.2025 kuvas mobiilirakendus viit nuppu: südamekujulise tähisega loo meeldivaks lisamise võimalus, sotsiaalmeediaplatvormide Facebook, Messenger ja Twitter (tolleks ajaks nime vahetanud X) logodega jagamise kastid ning lisaks veel rahvusvaheliselt tuntud jagamise sümboliga nupp, mis omakorda avas eelnevad jagamise variandid. Arvutist kuvatavas versioonis lisandus printimise võimalusega nupp.

Madis Lauri: *“Kõik jagamised on selline teema, et kui me raadioportaali tegime, siis öeldi, et neil sümbolitel pole üldse mõtet. Aga tegelikult see peaks just tõstma kasutatavust. /.../ “Niivõrd kuivõrd (häirib, et nupud teineteist dubleerivad). Eks neid on aja jooksul ümber tõstetud. Neid nupukest on nii palju, et nii on jäänud.”*

Jaanus Mäemets: *“Twitteri nupp, mille sümbol on aegunud, ootab vahetamist. Sellega me rahul pole ja tegeleme. On vaja lihtsalt võtta see sümbol lahti, vahetada pilt ära ja korras.”*

Erik Roose: *“Väga piinlik.”*

Mirjam Mäekivi: *“Vaata, siin tuleb mängu see osa, et meil on toimetus jumala väike. Suures organisatsioonis olekski... see ei puutu sisusse, seda peakski testima keegi tehniline töötaja, kes testiks, et asjad oleksid adekvaatsed, vastaksid standarditele. Cookie policy tingib näiteks Euroopa Liidu direktiiv ja veel meile kehtivad rahvusringhäälingu nõuded. Toimetuse poolest, minu poolest isiklikult võiksid need olemata olla, samas kui me need ära võtaks, siis kindlasti keegi helistaks, et miks meil neid ei ole. Äpis on see võibolla oluline, et jagamise osa oleks.”*

Südamekujuline sümbol on arendusosakonna tarkvara ja rakenduste noorem- ning vanemarhitekti hinnangul jäänud segaseks lahenduseks. Jaanus Mäemets nendib, et selle kasutamiskiivsus ei jälggi ERR-is üksi töötaja ja statistika kogumiseks seda ära ei kasutata.

Madis Lauri: *“See on tehtud kunagi. Ja kuna ta otseselt süüa ei küsi ja selle äravõtmine nõuab lisatööd, siis on see sinna ka jäänud.”*

Mirjam Mäekivis: *“See ongi, et inimene saab märku anda. Vaata, meil ei ole kommentaare. Me võtame inimeste tagasiside teatavaks selle meilivormi kaudu, mis on “Teadete toimetusele”. Meil ei puudu iseenesest see lugejaga suhtlus, aga meil käib see teistmoodi.”*

Erik Roose: *“See on väga halb. See on egotrip.”*

3.6 Tagasiside võimalus

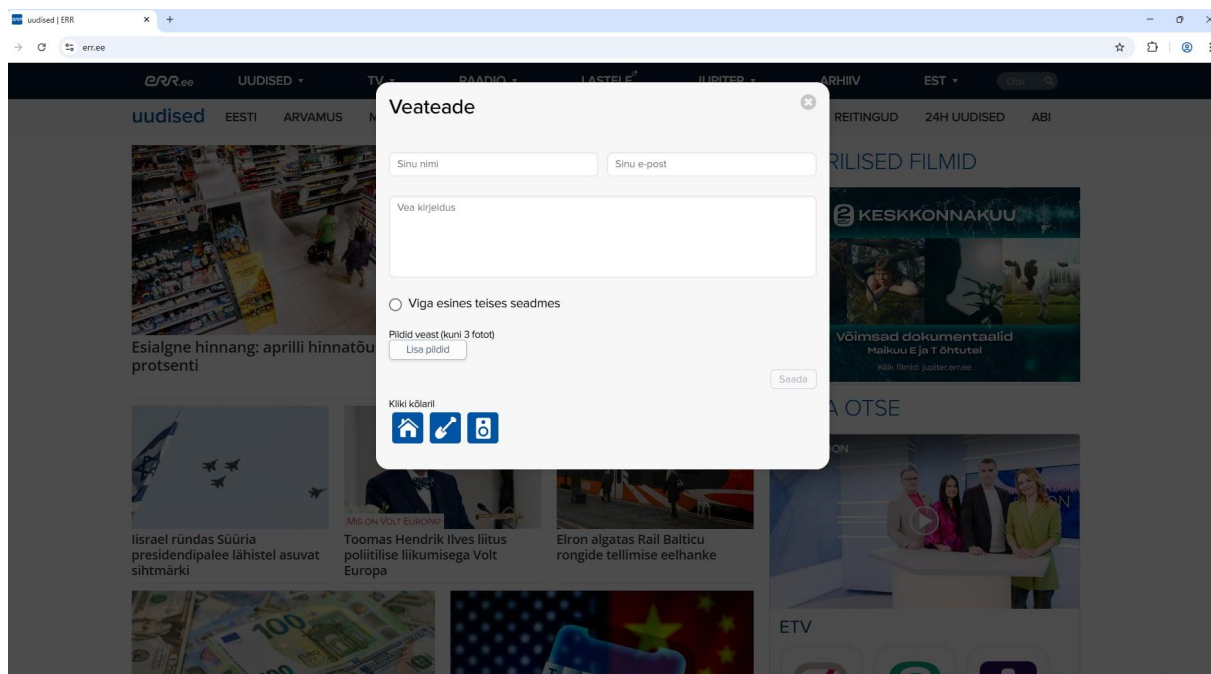
Intervjueeritavad on ühisel seisukohal, et kuna kasutajatelt negatiivset tagasiside ei tule, on portaali nende jaoks lihtsasti kasutatav ja arusaadav.

Urmet Kook: *“Sellist tagasiside kasutajatelt ei tule, kuidas portaal võiks välja näha. Järelikult ollakse rahul, et leitakse üles asjad.”*

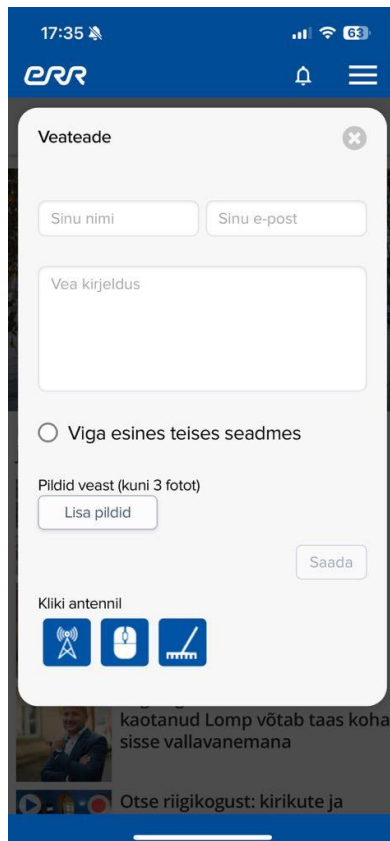
Mirjam Mäekivi: *“Ma ei saa öelda, et meil oleks midagi nii katki, et inimesed ära läheks. Kui on ajutine ikaldus, siis leitakse “Teadete toimetajale” üles. Eelkõige tuleb grammatika kohta või keele kohta teadaandeid, tuleb arvamusi uudise sisu kohta, peetakse vajalikuks meile teada anda, mida nad usuvad ja arvavad ja kui on ka*

mingi asi, mis ei tööta... Ma olen nõus, et kuna meil on palju tehnilisi teemasid, mis puudutavad telet ja raadiot ja Jupiteri, siis võiks olla mingi “help desk” kõigile neile probleemidele korraga. Aga seda raha meil kunagi ei ole.”

Rubriik “Teade toimetajale” on kõigi osapoolte hinnangul aga pigem uudislugude tagasisidestamiseks mõeldud ning neil puudub eeldus, et lugeja peaks selle kaudu teavitama tehnilistest või kasutajakogemust puudutavatest vigadest ja puudustest. Niisuguse tagasisidevormi olemasolu ei nimetanud ükski osapool, kuigi see on olemas nii veebiversioonis (vt Pilt 6) kui ka mobiilirakenduses (vt Pilt 7). Veateate leiab märksõna “Abi” alt.



Pilt 6. Kuvatõmmis ERR-i veebiportaali veateate lehelt kuupäeval 02.05.2025 (Iida-Mai Einmaa 2025)



Pilt 7. Kuvatõmmis ERR.ee mobiilirakendusi veateate lehest kuupäeval 09.04.2025 (Iida-Mai Einmaa 2025)

ERR.ee portaalide esikülgede vastutav toimetaja Mirjam Mäekivi nimetas võimaluseks ERR-i arendajatele otse kirjutada, kui lugeja leiab portaalist mõne vea.

Mirjam Mäekivi: *“Kui on tehniline viga, siis selle jaoks on eraldi meiliaadress nagu avaliketeenustetehnilinetugi@err.ee. Mis sa arvad, palju seda kasutatakse? Ma olen sellest 100 korda rääkinud, et see tuleks ära muuta ja see peaks olema lihtsamini leitav. Isegi, kui inimene peaks helistama ja ma peaks teda sinna suunama, siis ma iial ei anna talle seda.”*

3.7 Mobiiliversioon

Kõik uuringus osalejad rõhutavad, et ERR.ee lehekülje tarbimine mobiiltelefonist ja telefonirakendusest on aastaid olnud kasvutrendis. Urmet Kook aga selgitab, et 2008. aastal loodud ERR.ee platvorm on üles ehitatud veebipõhise portaalina, mis ei arvestanud telefonikasutajaga, ning praegune telefonirakendus veebiversioonist oluliselt ei erine. Kuna

ekraani laiused on aga erinevad arvutis ja telefonis, siis ei mahuta viimane samasugust kujundust nagu on arvutis. Kui *desktop*-versioonil on kõrvuti mahutatud mitu sisuplokki, siis mobiilirakenduses on uudised teineteise all (vt Pilt 8).



Pilt 8. Kuvatõmmis ERR.ee mobiilirakenduse avavaatest kuupäeval 04.05.2025 (Iida-Mai Einmaa 2025)

Muud ERR-i sisu tutvustav teemaplokk, mis avaneb arvuti avavaates uudiste ploki kõrval, on mobiiliversioonis allpool uudislugude vahel. Mirjam Mäekivi ütleb, et ERR-i omasisu tutvustavad lisad pole nii olulised ja lugeja tähelepanu eelises peavad olema uudislood. Kuigi esikülje toimetamisel arvestatakse ka mobiiliversiooniga eraldi, nagu ütleb Mirjam Mäekivi, ei too ta eraldi välja, mis seda kirjeldab.

Mirjam Mäekivi: *“Veebiversioonis sul on seda laia pinda rohkem, saad panna 2+3 uudist esimesse scrolli. On võimalik ka 3+3, kuus uudist kokku on võimalik panna, aga mobiilivaates on nad üksteise all. Sa pead arvestama, kui kaugele lugeda jõuab. Aga vaade on meil üks kõigil, ei vahetata mobiili esiotsa rohkem. Mobiilis scrollitakse kiiremini.”*

Mäekivi toob välja mobiilirakenduse avavaatest puuduoleva otsingumootori märgistuse. Tema hinnangul peaks otsingumootor olema samamoodi kohe nähtav nagu arvutiversioonis, et võimaldada selgemat rakenduse kasutamist.

3.8 Uudiste järjekord ja veebilehe ülesehitus

Lubavuste alla liigituvad ka kasutajate tunnetuslikud eeldused, milliseid võimalusi ja tegevusi nad veebilehelt ootavad. Näiteks võib kasutaja oodata, et leheküljel kuvatav info uueneb kindla sagedusega, või, et uudislugu püsib muutumatu ja seda ei uuendata. See peatükk keskendub ERR.ee veebilehe koostajate tähelepanekutele, millistel alustel on veebileht üles ehitatud.

ERR.ee portaalide esikülgede vastutav toimetaja nimetab ERR-i kujundust levinud formaadiks, mis rõhub lihtsusele. Mäekivi hinnangul on selle puhul negatiivne, kuid paratamatu aspekt, et kasutajate tähelepanu kaob pärast üksikuid lehel kursoriga allakerimisi ära. Mida allapoole kerida, seda vähem lugejaid on. Peamine aspekt, mida uudiste järjekorda seadmisel arvestatakse, on lugude loetavus. Seda hinnatakse veebianalüütika platvormi Chartbeat abil, mis analüüsib reaajas, millist sisu külastatakse veebileheküljel enam ja kui kaua kasutajad ühel lehel aega veedavad. Lisaks võimaldab Chartbeat jälgida, millisest seadmest, nt telefonist või arvutist, portaali külastatakse. Samuti pakub platvorm teavet, millisest riigist lehte külastatakse. Teine oluline osa ERR.ee veebileheküljel kuvatavate lugude järjestamisel on töötajate tunnetuslikkus. Eesti Rahvusringhäälingu juhatuse esimees Erik Roose toob näite seaduse vastuvõtmisest, mida uudistetoimetuse pidas piisavalt oluliseks, et olla portaali esilugu, kuid mille loetavus oli madal.

Erik Roose: *“Kirjutame lihtsalt eriti keerulisest kliimaseaduse vastuvõtmisest, lugejaid väga pole, näeme kohe ära. Otsus on see, et selleks on meil kümned ajakirjanikud treenitud ja kogenud, kes saavad enamvähem aru, mis asi lendab ehk mida loetakse ja mida mitte. Nüüd on professionaalsuse küsimus, et mitte ainult kirjutada seda, mis lendab, vaid otsustada, mis on tähtis. /.../ See on natuke empiiriline. See pole teaduslik, aga baseerub meie maja inimeste tuhandetel tundidel kogemustel. Me mitte ei tee seda, mida inimene väidab, et ta teeb, vaid seda, kuidas ta tegelikult käitub. Mida rohkem ta matchib, seda rohkem ongi see sait intuitiivne.”*

Urmet Kook: *“Me kasutame sellist programmi nagu Chartbeat, mis mõõdab reaalsajas lugude loetavust. Kui me näeme näiteks, et mõni lugu on loetum, siis me hoime teda ülevalpool, ja kui me näeme, et mõni lugu absoluutselt huvi ei paku, siis me lükkame ta allapoole. /.../ Tunnetuslikkus on ka oluline. Vahel on siin selline lugu, mis ei ole kõige loetavam, aga me teame, et see on oluline teema.”*

Madis Lauri: *“Mida tahetakse rõhutada, see tehakse suuremaks.”*

ERR.ee esikülje koostamise eest vatutab peamiselt Mirjam Mäekivi. Tema puudumisel, näiteks õhtustel aegadel, tegeleb küljendusega vastutav toimetaja uudistetoimetusest. Veebilehe sisu paigutus sõltub Mäekivi hinnangul suuresti toimetaja isikust ja arvestab käesoleva ajahetkega: argipäeval on lugejaid rohkem ning tuleb olla valikutes konservatiivsem, nädalavahetusel saab rohkem valikutega riskida.

Mirjam Mäekivi: *“Kuna ma olen seda nii kaua teinud, ka Postimehes, siis mul on mingi tunnetus. Ma olen natuke oma vaatele konservatiivsem, Anvar (Samost - ERR-i uudiste- ja sporditoimetuse peatoimetaja) on kindlasti valmis rohkem katsetama, kas mingi asi töötab esikohal paremini. Mina kõigepealt vaataks, kas ta üldse töötab, ja siis muudaks asukohta, Anvar umbes kohe paneks. Mingid uudised saad kohe aru, et see on esiuudis. Näiteks reede õhtul nagunii inimesi ei ole, siis tõstad kõrgemale mingid softimad lood. Kui on inimesi huvitav sisu, efektne pilt, lööv pealkiri – need on need kriteeriumid, kas on kõrgemal. See on esiteks, et inimesed saaks aru, et kuidas otsused sünnivad, miks meil mingid otsused tegemata on. Ma ütleks, et see on üks ajakirjanduse põhifunktsioon.”*

Üks printsiip, millest iga toimetaja lähtub, on kollase ajakirjanduse vältimine ERR.ee lehel.

Urmet Kook: *“Me ei kirjuta näiteks kunagi influencerite omavahelisest sõnasõjast, mis erameedias on hästi oluline. Kui seal, ma ei tea kes seal üksteist sõimavad, sellest taastoodetakse lugusid, üks sõimab teist, minnakse kohtusse või ähvardatakse kohtusse minekuga – me sellist sodi ei tee. See ei ole meie lugeja jaoks, Eesti ühiskonna jaoks oluline teema. Ta võib inimlikku uudishimu teenida, aga ta tegelikult*

inimese igapäevaelu jaoks ei ole absoluutselt oluline teema. See on piiri ja tunnetuse küsimus.”

Mäekivi ütleb, et vahel on toimetusel tunnetuslik eeldus, et konkreetne uudis peaks olema lehekülje avalugu ja on kindlasti Chartbeatil kõige populaarsem, kuid vastupidiselt ootustele ei ole see inimeste jaoks huvipakkuv. Sel juhul kaalutakse kolme varianti, mida tõenäoliselt saab parandada: pealkirja muutmist, lisapealkirjaga täiendamist või uudisloo juures oleva foto vahetamist. ERR-i portaali on üles ehitatud nii, et iga uudise juures peab olema pilt. Teravam pealkiri või elavam pilt on Mäekivi kinnitusel loetavuse tõstmisel olnud väga kasulik.

Mirjam Mäekivi: *“Kuna ma tulen Postimehest, siis paberlehes mängib korraga kogu see lugu: sa näed pealkirja, sa näed loo pikkust, seal on lisapildid. Veebis sa pead selle pealkirja ja pildiga maha müüma.”*

Mäekivi nõustub Erik Roose ja Urmet Koogi seisukohaga, et oluline osa on tunnetuslikkusel ja esiküljel kujundatakse empiiriliselt. Tema hinnangul kujuneb töötajatel arusaam, mis on oluline ja mis mitte, ajaga. Kuid teine oluline tegur esikülje loomisel on arvestamine lugejagruppidega, sest ERR.ee portaali külastatakse erineva intervalliga.

Mirjam Mäekivi: *“On inimesed, kes iga poole tunni tagant refreshivad, ja on inimesed, kes käivad kord päevas, ja inimesed, kes käivad kord kolme päeva tagant – nendega on üldse raskem. Nende jaoks on väga oluline, ma arvan, otsing, mis oleks hästi kergesti kasutatav ja leiaks üles intuitiivselt asju. Aga sa peadki leidma tasakaalu “hard userite” vahel – need on kõik, kes siin majas töötavad. Need on need lõputud sotsiaalmeedia scrollijad, neil on lõputult midagi uut vaja. Kui sa piisava kiirusega ei vaheta esiotsa ja seal on pool päeva sama asi, siis ta läheb mujale, sest ega ta väga palju ei scrolli. Samas sa pead arvestama ka nendega, kelle ainuke uudistekanal võibolla ongi õhtune “Aktuaalne kaamera”. ”*

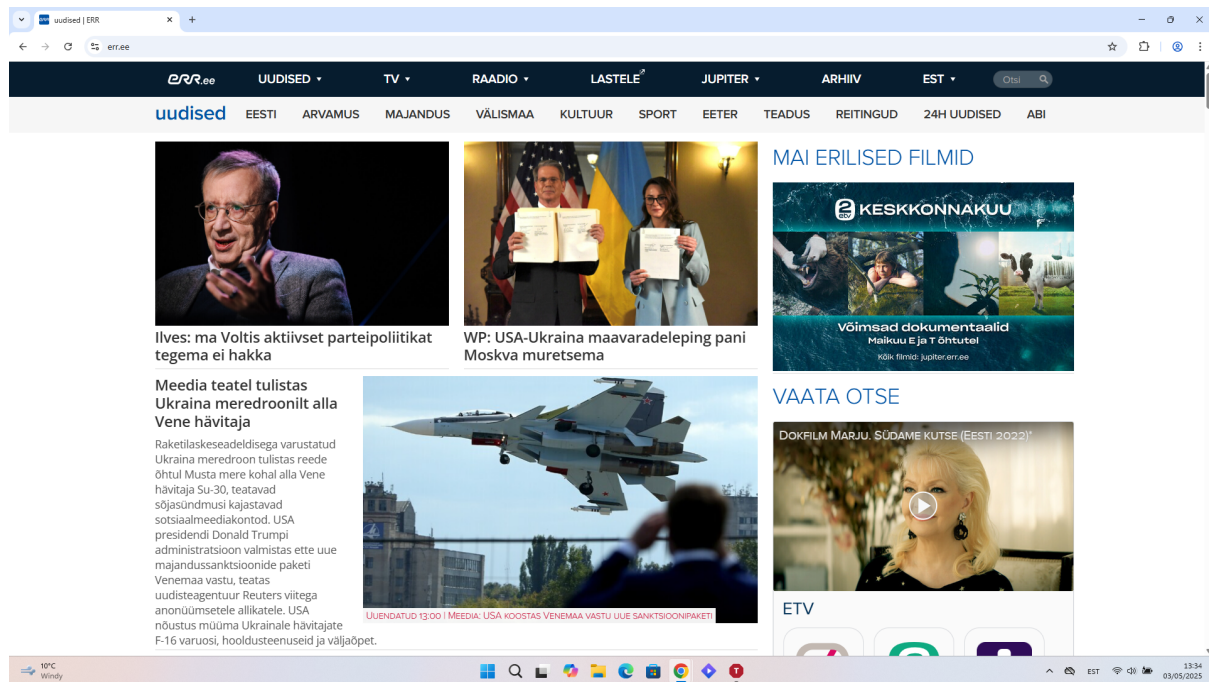
ERR.ee veebilehekülje uuendamist tehakse täielikult käsitsi. Lehe koostajad on kursis, et erameedias kasutatakse automatiseerimist, mis põhineb loetavusel – suurema lugejanumbriga lood on ülevalpool, väiksema loetavusega allpool. ERR-i töötajad väldivad sellist lähenemist teadlikult. Käsitsi ERR-i esilehte muutes arvestab veebiportaal lugejaskonnaga rohkem.

Mirjam Mäekivi: *“Meil on selline loogika, kuna toimetamise mootor on nii üles ehitatud, et sa pead neid plokkke sinna järjest juurde lisama, siis järgmised vajuvad allapoole. Siis ma kustutamist alustan sealt kõige alt, mis ongi kas eelmise päeva või veel vanemad uudised. Aga ma sealt vahepealt tänaseid asju ära ei kustuta. Et inimene, kes käib harvem, need saavad ka kogu info kätte. /.../ Mõni asi võiks veel kauem olla eesotsas, teine asi on äkki juba aegunud, lükkas allapoole.”*

ERR-i veebiportaali avavaates nähtaval menüüribal on kasutajal võimalik valida kategooria “24h uudised”, kus on sisu järjestatud ajaliselt ning nähtav on ka kellaaeg, millal see lehele üles pandi.

Mirjam Mäekivi: *“Seda on katsetatud ära võtta, et võtta ära surve, et iga natukese aja tagant pead midagi uuendama, et siis jääb inimestel mulje, et koguaeg midagi toimub. Välismaa saitidel on ka see, et kellaaeg on uudistel juures. See on ikkagi inimestel oluline teada, et ajaraamis püsiks.”*

Kuna Eesti Rahvusringhäälingul on seadusest tulenev ülesanne tutvustada oma programme, saateid ja meediateenuseid, on ERR.ee lehel fookuses ka promoplokid. Urmet Kook ütleb, et ka need valitakse tunnetuslikult, mis antud ajahetkel aktuaalne on. 03. mail 2025 on ERR.ee avavaate paremasse veergu paigutatud kanali ETV2 keskkonnakuu dokumentaalfilme tutvustus ja ETV-s näidatava dokumentaalfilmi “Marju. Südame kutse” tutvustus (vt Pilt 9).



Pilt 9. Kuvatõmmis ERR.ee avalehelt kuupäeval 03.05.2025 (Iida-Mai Einmaa 2025)

Urmet Kook: “ERR toodab väga palju audio- ja videosisu, aga kui ta tuleb ERR lehele või läheb alamportaali, siis ta ikkagi saab Vikerraadio saated, mis on olulised, või mis on telepoolel olnud, siis ta saab need ka kätte. Me oleme ERR-i keskne portaal, kus on välja toodud uudislikum pool. Seetõttu on oluline koostöö toimetustega.”

3.9 Millest lähtudes tehakse portaalis uuendusi

Eesti Rahvusringhäälingu juhatuse esimees Erik Roose toob ainsana intervjuueritutest esile, et uuenduste loomisel tehakse kontrollküsimusi, et selgitada välja, milliseks kujuneb arenduse tulemusel kasutajakogemus ning kas kõik olemasolevad funktsioonid, näiteks nupud, millel on võimalik klikkida, on inimese jaoks leitavad, ning nende funktsioonidest saadakse aru.

Erik Roose: “Selles mõttes olen mina õige või ainus inimene. Mina oma peas olen alati öelnud, et mina esindan tavalugejat, kes ei tea, kui geniaalne on Anvar Samost (ERR-i uudiste- ja sporditoimetuse peatoimetaja), tal on sellest jumala kama, aga ta tahab leida selle nupu alt oma infot. /.../ Mida ma teen – ma üritan aru saada, kuidas mitte väga tark kasutaja, kuidas ta peaks meie tohutut geniaalset Urmeti uut rakendust lugema. See, et looja ja IT-kutt teavad, kuidas see käib, ei tähenda, et kõik

teavad. Sa peadki esitama koguaeg küsimusi organisatsioonis arendusprotsessis, et kuidas – aga ka üldse tööprotsessis – et kuidas auditoorium sellest maksimaalselt võidab ja kas see on maksimaalselt see, mida tarbija tahaks.”

Roose eestvedamisel on igale ERR-i kanalile, sealhulgas veebiportaalile, määratud nõ kontrollkasutaja, kes annab arenduse käigus IT-osakonnale iga detaili arusaadavuse kohta tagasisidet.

Erik Roose: “Mis on probleem: enamikes, üle maailma, aga Eestis ka, et IT-arendaja teeb mingi asja valmis, kasutab reaalselt mingit terminoloogiat, sümbolit, mis ei ole tavapärased. Tema jaoks on see loogiline, aga tavainimene ei saa aru. Ja see on see, mida me oleme üritanud vältida. Kõik, mis seal on, inimene idees saab aru, et kui ma teen seda, siis juhtub see asi. Me ei ole täiuslikud, aga me oleme üritanud seda täita.”

3.9.1 Juhuslikkus vs testimine

Roose arvates on veebiportaali puhul jõutud punkti, kus arendusi ei tehta enam juhuslikkuse põhjal, vaid lähtuvalt testimisest. Üleminek toimus tema sõnul vaevaliselt.

Erik Roose: “Ma ütlesin, et mitte ühtegi muud arendust me muidu ei tee. Tuleb keegi, Karmel Killandi või Urmet Kook vms: “Mul on nüüd hädasti vaja”, hüppab üles alla, “Mul on vaja! Kui ma homme ei saa, ma kohe suren!” See on üldiselt stiil, kuidas tellimust tehakse. Ma ütlesin “See kõik on väga tore, mis sa ütled, aga kust sa tead, et see hea on?” Vastuseks saan, et “Ma nägin seda BBC-s, seal on niiviisi, see on väga hea asi. Kõik vaatavad, kõik kuulavad. Mul on seda vaja. Nemad teevad ja ma kohe suren.” Mina ütlen, et “nüüd on niisugune lugu, pane kirja, mis sa tahad saada – selle ta häda pärast saab kirja. “Mis ma nüüd teen?”” Ma ütlesin, et “nüüd selle järgi teeme koosoleku ja katsu formuleerida tellimus arendusosakonnale.” “Ma annan selle siis ära ja millal ma valmis asja saan?” Ma ütlesin, et ei ole nii. “Sina tellid ära, lepid kokku aja, mis see arenduse maht on, oled seal, coachid ja vaatad üle, kas asi töötab.” Me jõudsime sinna kohta, et me muidu ei pannud asja tööle, kui konkreetset määratud inimest polnud, kes on tellija.”

Kõik teised uurimuses osalejad nendivad, et funktsioonide lisamine veebiväljaandele lähtub jätkuvalt suuresti sellest, mida teevad teised meediaväljaanded nii Eestis kui ka välismaal. Arendusosakonna vanemarhitekt ütleb, et otsuseid tehakse üldiselt juhuslikult, tulenevalt sellest, mida ERR-i juhatus, uudistetoimetuse või arendusosakond teiste veebiportaalide puhul meeldivat tähele paneb. Nii Kook kui Mäekivi toovad intervjuude ajal korduvalt välja uuendusi, mis on tehtud teiste väljaannete eeskujul.

Urmet Kook: *“BBC-l on otseülekannete juures punane vilkuv tuluke. Täpselt samasuguse asja arendasime ka meie umbes aasta tagasi. Meil ilmub sõna “Otse” ja punane täpp peale.”*

Mirjam Mäekivi: *“Ma tegin ettepaneku, et BBC-l on üsna hästi, et paned videoriba kohe esilehel käima. /.../ Selles mõttes, et tal ei pruugi isegi arendamine väga kaua aega võtta, aga millal see arendusosakond seal ükskord oma muude asjade kõrvalt saab selle tööplaani võtta, ma ei tea praegult. Seda ma tahaks.”*

3.9.2 Ühiskondlik huvi

Teine kriteerium, mida uurimuses osalejad välja tõid uuenduste tegemise põhjuseks, on aktuaalsetele teemadele eraldi tähelepanu pööramine. Arendusosakonna vanemarhitekt Madis Lauri nimetab näitena automaksu kalkulaatorit, mis loodi tulenevalt ühiskondlikust huvist. Toimetusel oli eeldus, et loodud valemid, mida iga sõiduki maksu arvutamiseks vaja läks, jäid inimestele segaseks, ning tekkis arusaam, et ERR.ee peaks pakkuma sel teemal selgust.

Urmet Kook: *“Me püüame ise teadlikult jälgida seda, mis inimesi võiks huvitada, mis nende elu jaoks vajalik on.”*

3.9.3 Kiired ja aeglased uuendused

Uuendused liigituvad kaheks: kiired ja aeglased. Esimesed on intervjueeritavate sõnul lahendused, mille lisandumise või äravõtmisega ei kaasne olulisi muudatusi ülejäänud veebiportaali ülesehituses. Nende muudatuste arutamiseks kogunevad uudistetoimetuse juhid ja arendusosakond iga nädal ning need peavad olema kooskõlastatud ERR-i veebiuudiste- ja portaalide juhi Urmet Koogi, uudiste- ja sporditoimetuse peatoimetaja Anvar Samosti, ERR.ee portaalide esikülgede vastutava toimetaja Mirjam Mäekivi ja arendusosakonna vahel.

Madis Lauri: *“Kõik arendused me lepime kokku kõik koos. Arendusosakond ei hakka iseseisvalt muudatusi tegema. Kui me näeme, et midagi on vale, muudame ümber, siis ei, need muudatused lepitakse üheskoos kokku. Kui me hakkame midagi ise muutma, siis tuleb sealt väga suur kisa muidu. Keegi pakub idee ja meie teeme ära. See on nii, kuid mida kiiremini me asja tehtud saame, seda rohkem klikke tuleb.”*

Erik Roose: *“Mind seal pole – see on osa probleemist, aga ma ei jaksa igal pool olla ka. See on väike hüpoteetiline miinikoht. /.../ See on jooksev arendus, mis ei ole väga suur, kasutaja ei pruugi sellest isegi aru saada, või saab, aga tekkis uus asi. Hea näide, valimistel tuleb alamlehekül. Pärast võetakse ära. Selliseid asju me juhatuses ei arenda.”*

Aeglaste uuenduste läbiviimiseks kaasatakse otsustusprotsessi ka Eesti Rahvusringhäälingu juhatus. Selle kategooria muudatused mõjutavad kogu organisatsiooni, näiteks kuulub siia alla Jupiteri voogedastusplatvormi loomine.

Urmet Kook: *“Igal teisipäeval on meil väga spetsiifiline koosolek arendusosakonnaga. Kui meil on teema või mure, siis räägime sellest seal. Kui on suuremad asjad, siis on teisipäeval üks teine koosolek, kus on ka juhatus, arendus ja portaalid koos. Seal arutame suuremaid muutusi. See käib süstemaatiliselt. See on regulaarne formaat. Igal teisipäeval kaks koosolekut.”*

3.9.4 Ressursipuudus

Kõik uurimuses osalejad nendivad, et peamine takistus uuenduste tegemisel on vähene tööjõuressurss ja sellest tulenev prioriteetide seadmise vajadus.

Erik Roose: *Ressursipuudus, ajapuudus toob kaasa selle, et meie arendusega tänasel ajaperioodil — viisaka arendusega — tegeleme vähem ja rohkem kustutame tulesid.”*

Seetõttu võtavad muudatused osapoolte jaoks soovitud kauem aega ja vähemolulised uuendused muutuvad ajapuuduse tõttu nende hinnangul peaaegu teostamatuks. Mirjam

Mäekivi hinnangul on see üha süvenev probleem, et arendusosakonnal pole ressursi arendustega tegeleda.

Mirjam Mäekivi: *“Aga siin ongi see, et ka raadiotel on uut veebi vaja, pluss nad teevad ju otse-eetri telegraafikat nagunii. See on arendusosakonna all. Nii nagu Eurovisioon tuleb, siis graafika tehakse seal otse, siis see ressurss läheb sinna alla. Pluss nad haldavad igast videosüsteeme, neid MAM-e ja... Mida meie näeme ainult siis, kui see katki oleks. Ma püüan aru saada, vahel trambin jalgu ka. Aga üldiselt proovin aru saada. Nende asi on hinnata ka, kas üldse ei saa, saab kohe või saab varsti.”*

Üks selline madala prioriteediga ülesanne, mis ootab tegemist, on jagamise nupul aegunud Twitteri logo (vt Pilt 5) väljavahetamine ettevõtte kehtiva nime X vastu. Platvormi nimi vahetus 2023. aasta juulis, kuid selle töö kirjutamise ajal 2025. aasta esimese nelja kuu jooksul pole märki vahetatud.

Erik Roose: *“Selleks, et mingit uut asja, kas midagi arendada või lihtsalt ehitada, selleks on sul vaja mingit tööjõudu. /.../ Aga arendusosakonnas on umbes kümmekond inimest. Kunagi rohkem, aga nüüd kärbete olukorras oleme tugistruktuure esimesena kärpinud, mis on muidugi väga valus, mis tähendab, et kõik arendused pikenevad. Midagi pole teha. Ja nüüd mis on probleem, mis iganes hea arendus või selle veebi puhul on nüüd see, et tegelikult on mingeid jooksvaid asju, mida tuleb teha sõltumata kõigest.”*

Mirjam Mäekivi: *“Meil on ju piiratud see (arendusvõimalused), et nad (arendusosakond) pakuvad teenust ka kuhugi mujale, tervele organisatsioonile.”*

Osapooled on kriitilised, kas iga päev veebiportaalis töötades on võimalik kõiki probleemkohti tuvastada. Fookuses on enamasti seadustest tulenevad muudatused või kasutatava tarkvara uuendused, mis pole Eesti Rahvusringhäälingu organisatsioonist sõltuvad.

Erik Roose: *“Nii juhtub alatihti. Tuleb mingi uuendus, kas näiteks tarkvaraarendus, Google teeb uuenduse, miski ei tööta. Kõik pildid lähevad näiteks nihkesse. Ehk eksisteerib mingi ressursi osa IT-poiste tegevusi, mida nad peavad tegema, sõltumata sinu ideest, sest muidu keegi ei näe homme midagi. Ja see osakaal kõigub, aga jämedalt on see, ütleme, kolmandik. Mida rohkem meil on neid klotse ja tooteid, seda suuremaks läheb see püsikulu, et üldse asja paigal hoida. Ta hakkas kuskil 10%-st, nüüd moodustab umbes kolmandiku meie tegemistest. Mis tähendab seda, et sellele osale tööst sa tegelikult ei saa planeerida arendustegevusi, sest muidu jookseb see asi kokku.”*

Arendusosakonna tarkvara ja rakenduste vanemarhitekt Madis Lauri sõnab, et tarkvara, millel ERR.ee baseerub, on nii aegunud, et suuremaid uuendusi pole mõistlik seal enam teha.

Madis Lauri: *“Kuna tarkvara seal taga on juba niivõrd aegunud, siis tuleks teha nagunii uus. Sellega koos tuleb ka tõenäoliselt uus disain. Kui täiendada vana disaini ja paari aasta pärast tuleks nagunii uus, siis peaks topelttööd tegema. See tuleb aga ühtse pakina.”*

3.10 Tulevikuarendused

Käesolev peatükk keskendub intervjuueeritavate hinnangutele, mis on ERR.ee veebiportaalis 2025. aastal puudu või vajab muutmist. Ka sel viisil küsitledes oli võimalik välja selgitada, millised lubavused on uurimuses osalejate hinnangul tähtsad ja vajavad lehele lisamist.

ERR-i veebiuudiste ja portaalide juht Urmet Kook nendib, et veebiportaal kasutab tarkvara, millel puudub praegu võimekus lisada sinna soovitud detaile. Sellest lähtuvalt ei ole võimalik uudislugudele lisada komponente, mis võiks Koogi hinnangul lugeja tähelepanu pikemalt hoida ja pakkuda vahelduvust.

Urmet Kook: *“ Kui võtad ühe loo lahti ja tahaksid selle loo sees taustalugu siia kõrvale näidata, siis seda võimalust meil ei ole. Meil praegu tööriistad selleks puuduvad. Saaks teha nii, et näitaks halli või punasega siia sisse näiteks lugu “Taustaks vaata ajalugu”. ”*

Ka arendusosakonna töötajad Madis Lauri ja Jaanus Mäemets ja esikülgede vastutav toimetaja Mirjam Mäekivi toovad välja vajaduse veebilehe visuaalselt mitmekesisemaks muutmisest.

Mirjam Mäekivi: *“Millalgi hakataksegi natuke ümber tegema kujundust. Mis meil puudu on praegu, on korralik videote esitlemine. Meil videolood kaovad tegelikult ära, kus pilt räägib iseenda eest, a la “AK” lõpulood. Või mida me ise väärtustame, see “Otse uudistemajast”. Ma tegin ettepaneku, et BBC-l on üsna hästi, et paned videoriba kohe esilehel käima. Et sa pealkirjast ja avapildist saad aru, et selle taga on mingi video, mis iseenesest on väärtus. Meil on ju see kord, et iga asi peab uudisena olema vormistatud, samas pealkiri, kui sa jälgid ERR-is kehtivat vormistamisloogikat, siis see on natuke konservatiivne, et kui catchy see ikka sul on. Aga kui sa paned video, et ilves murdis jänese maha, või, ma ei tea, kuradi rotikuningad on meil olnud eriti rõvedad, et sa ei pane talle uudise pealkirja, vaid kirjeldadki kohe ära, mis see on. /.../ Teine asi, et uudisel võiks olla avalehel mitu pilti. Mitte et sa paned need kõrvuti, vaid et need interaktiivselt vahetuvad seal. Et ta ei ole lugu, vaid et oma näoga on seal mitu inimest, erinevatel fotodel. Paned need ise vahetuma. Seda on ka välismaa saitidel. Postimehel äkki ka on mingid liikuvad pildid. Oluline on, et sisulised fotod avalehel liiguvad.”*

Madis Lauri: *“Üks valiku võimalus oleks personaliseerimine. Delfil näiteks on võimekus, et kui sisse logida, saad märkida mõne uudise hilisemaks lugemiseks. ERR-i portaali on ligi kaheksa aastat vana veeb. Kui me hakkame seda uuendama, siis UX-i asja vaatame tõhusalt üle.”*

Nooremarchitekt Jaanus Mäemets kirjeldab arendust, mis võimaldaks järjepidevat külastust. Niisuguste lahendustena on töö kirjutamise ajal olemas iga kuu uuenev toidukaupade ostukorvi ülevaade ja eraldi sisuplokk, mis koosneb töö kirjutamise ajal järgmistest kategooriatest: elektri börsihind, kütusehinnad, kuue kuue euribor, Euroopa Keskpanga ametlikud valuutakursid. Põhimõte on sellistel funktsioonidel samalaadne: nad uuenevad kindla tempoga, mistõttu on lugejal võimalus eelduseks portaali tagasipöörduda.

Jaanus Mäemets: *“Võibolla võiks olla rohkem lugeja jaoks, mis kutsuks vaatama tagasi portaali iga päev. Sama rea peal ei tohiks need olla, vaid peaks olema eraldi.”*

Urmet Kook juhib tähelepanu lehekülje ülaservas paiknevale mustale menüüribale, kus on kategooria “Lastele”, mis on Koogi hinnangul arenduste käigus muutunud üleliigseks. Sama lastele mõeldud sisu on üle viidud Jupiteri kategooriasse ehk kaks menüüvalikud dubleerivad teineteist, mistõttu tuleks “Lastele” osa Koogi sõnul kustutada.

4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Järgnevas peatükis vastatakse püstitatud uurimisküsimustele, analüüsitakse intervjuude käigus saadud uurimistulemusi ja võrreldakse neid teooriaosas esitatud väidetega. Samuti analüüsitakse, kas uurimistulemused kattuvad ERR-i arengukavade eesmärkidega.

4.1 Vastused uurimisküsimustele

Kuidas mõjutavad olemasolevad lubavused kasutajakogemust? Millised on ERR.ee portaali peamised lubavused? Millised aspektid mõjutavad ERR.ee kasutajakogemust? Kuidas tajutakse veebilehe funktsioone ja nende mõju kasutajakogemusele?

Järeldus 1: Uurimistööst selgus, et Eesti Rahvusringhäälingu veebiportaal ERR.ee pakub kasutajatele mitmeid lubavusi, mis soosivad lehekülje intuitiivset kasutamist, sest kasutaja tajub funktsioonide olemasolu ning mõistab tunnetuslikult, kuidas neid kasutada. Samal ajal ilmnes uuringust, et veebileheküljel sisaldab lubavusi, mis on kas raskesti leitavad, osaliselt toimivad või puudu. Selliste aspektide paljususel võib veebiportaal muutuda auditooriumi jaoks kasutamatuks.

Eesti Rahvusringhäälingul lasub aga avalik-õigusliku meediateenuse osutajana kohustus pakkuda sisu kõigile ühiskonnaliikmetele, seega on oluline, et kasutajakogemusele negatiivselt mõjuvaid lubavusi ei kuhjuks. Bakalaureusetöö tuvastas mitmeid niisuguseid puudusi: kasutajakogemuse vähene testimine, dubleerivad funktsioonid, probleemid ligipääsetavusega.

Kuna lubavused on tunnetuslikud, on neil erinevate sihtgruppide vaatest ka erinev mõju (Norman 1988). Käesolevast uuringust selgus, et ERR-i töötajad peavad veebiportaali kasutajate jaoks valdavalt kasutajasõbralikuks ning selle funktsioonid on nende hinnangul arusaadavad. Teisalt selgus, et mõned kasutamist piiravad lubavused on jäänud uurimuses osalejatel endil varem märkamata. Näiteks ei pruugi ligipääsetavuse tagamiseks loodud sisuosa “Viipekeelsed uudised” olla kasutajate jaoks kergesti leitavad, kuid veebilehe arendusega seotud inimesed ei ole seda seda ise täheldanud. Halb leitavus võib tuleneda sellest, et “Viipekeelsed uudised” pole erimärgistusega tähistatud, kuigi erineb oma sisult teistest veerus avanevatest kategooriatest (vt Pilt 10).



Pilt 10. Kuvatõmmis ERR.ee veebilehelt. Uudiste kategooriast avanev dubleeriv menüüvaade kuupäeval 02.05.2025 (Iida-Mai Einmaa 2025)

Järeldus 2: Uuringu tulemused viitavad, et ERR.ee veebiportaali peamised lubavused on seotud rohkem portaali nähtavate funktsioonidega, vähem pööratakse tähelepanu keerukamatele tunnetuslikele aspektidele, mis kuuluvad kõrgetasemeliste lubavuste hulka (näiteks kasutajate intuitiivsus, visuaalne hierarhia).

Intervjuude põhjal kerkis esile arvamus, et kasutajasõbralikkust soosivaks lubavuseks peetakse kiiret ligipääsu ERR.ee pakutavatele teenustele, sealhulgas uudislugudele, telekanalitele ja raadio sisule.

Veebilehe koostamisel on lähtutud lubavusest, et portaalis pakutakse lugejale kindlat sisu, mis oma teemadelt ei muutu. Portaali arendavate ERR-i töötajate hinnangul avaldab see negatiivset mõju lugejaskonna laienemisele, kuna kõikide sihtgruppide huvidele ei pruugi valitud fookus vastata. Samas nähakse, et laienemine saab toimuda vaid suundudes kollase ajakirjanduse valdkonda ehk hakates tootma meelelahutuslikku tuntud inimeste elu kajastavat sisu. Sellise lugejaskonnani ei taha ERR-i töötajad kunagi jõuda.

Selge ja väheste detailidega visuaalne külg on aluseks lubavusele, et kasutaja leiab endale vajalikud funktsioonid üles. Selget visuaali toetab ka reklaami puudumine, mida peetakse oluliseks eeliseks näiteks erameedia ees. Samas toetab kasutajakogemust kategooriate märgistamine eri tähiste või värvidega, mis, olles püsivalt muutumatu, toetab lugeja arusaamist, mida üks või teine märgistus tähendab. Ka fotode olemasolu uudislugude ääres on ERR.ee portaali arendusega seotud isikute silmis lugejahuvidele keskenduv lubavus, mis pakub visuaalset vaheldust.

Oluliseks peetakse ka lubavust lehekülje pidevaks uuenemiseks ja arvestatakse erinevate lugejagruppidega: ühed eeldavad uut sisu iga poole tunni tagant, teised kord päevas ja kolmandad kord kolme päeva tagant. Seetõttu rõhutatakse vajadust leida tasakaal nende kasutajagruppide vahel, mispärast on lehele loodud erinevaid funktsioone: kategooriad “Viimase 24h uudised”, “Viimased uudised”, kergesti tuvastatav otsingumootor ja muu.

Järeldus 3: Lehekülje lihtsust ja väheseid osi nähakse eelisena, kuid kasutajakogemuse muudab paremaks funktsioonide paljusus. Seetõttu on oluline tasakaalu leidmine lubavuste vahel, mis ühtpidi soosivad lihtsust, teistpidi mitmekesisust. Arendajad leiavad, et kui ERR.ee lehel kasutatakse rohkem erinevaid kirjafonte ja sinna paigutatakse reklaame, oleks kasutajakogemus häiritud, teisalt nähakse vajadust lisada erilahendusi – uusi teemaplokke, liikuvaid pilte ja videoid – lugeja huvi hoidmiseks ning kasvatamiseks.

Funktsioonid on arendatud lähtuvalt isiklikust ja ühiskondlikust huvi. Teemablokid, mis jagavad infot näiteks elektrihinna või Euroopa Keskpanga valuutade kohta, on ERR.ee veebilehele lisatud tunnetuslikul eeldusel, et kasutajad seda infot vajavad, ning nendel funktsioonidel on kasutajakogemusele positiivne mõju.

Kas lubavuste olemasolu on olnud teadlik protsess? Millest lähtuvalt on ERR.ee veebiportaal ülesehitatud? Millest lähtuvalt tehakse veebilehel uuendusi?

Oluline oli välja selgitada, kas lubavuste loomine või kasutamata jätmine on olnud teadlik protsess, kuna lubavused on olulised lehe jätkusuutlikkuse jaoks. Nagu tuleb välja Katrin Tiidenbergi (2020) tööst, siis hästi disainitud lubavustest ei pruugi kasutaja arugi saada, kuid puuduolevad või halvasti loodud lahendused ei soosi lehe tarbimist ja jätkusuutlikkust.

Järeldus 1: ERR.ee portaali lubavusi ei ole alati teadlikult planeeritud. Tulemuste põhjal nähtub, et sõnades püütakse kasutajat alati kõige olulisemaks seada, kuid rohkem on arendusi tehtud juhuslikkuse alusel, tuginedes isiklikule kogemusele ja arvamusele. Selline lähenemine ei pruugi alati negatiivse tulemuseni viia, kuid ei pruugi arvestada kasutajate käitumise ja vajadustega. Niiviisi arendustöid tehes on portaalile tekkinud mitmeid funktsioone, mille otstarbekusest arendajad isegi aru ei saa. Kuigi Rahvusringhäälingu juhatuse esimees Erik Roose peab oluliseks platvormi võimaluste testimist, et funktsioonide

vajalikkust hinnata, siis ühestki teisest intervjuust ei tulnud testimise vajalikkus välja. Seega võib järeldada, et testimist ei peeta vajalikuks. See võib vähendada veebilehe jätkusuutlikkust ja kasutajakogemusele negatiivset mõju avaldada. Juhuslikkuse alusel on veebilehele disainitud selliseid lubavusi, mida tõi organisatsiooni juht Erik Roose korduvalt välja sõnaga “piinlik”. Selliseks lubavuseks nimetas Roose muuhulgas interaktiivset südamekujulist ikooni (vt Pilt 5), mis teiste intervjuueeritavate hinnangul võimaldab küll lugejate aktiivset kaasalöömist, kuid mille eesmärk jääb ka ERR-i töötajate jaoks arusaamatuks. Tegemist on arendusega, mis loodi lähenemisega “teistel on, siis peab meile ka tegema”. Ikooni kohta puudub analüüs ja tähelepanekud, kas tegemist on interaktiivsusega, milles lugejad osalevad või mitte. Intervjuudest selgub, et tegemist on ühe sellise funktsiooniga, mis on uuendusi tehes teadmata põhjusel alati kaasa toodud. Kuna veebiportaali kasutajad pole tagasisidet andnud, et see neid häiriks, ei ole organisatsioonil tööjõu- ega ajalist ressursi taoliste aegunud detailide eemaldamiseks.

ERR.ee lähtub kohati sotsiaalmeediaplatvormide loogikast, kus soositakse osalust. Seepärast on lehele lisatud interaktiivsust võimaldavad nupud, nagu näiteks meeldivaks lisamise või jagamise võimalus, mis pärinevad just sotsiaalmeediast. Samas ei võimalda ERR.ee lehekülge kommenteerimist, mis on levinud osaluse indikaator. Võimalust lehel aktiivselt kaasa lüüa pakutakse rubriigi “Teade toimetaja” kaudu, kuhu ERR-i töötajad eeldavad, et kasutajad jätavad tagasiside uudislugude kohta.

Teadlikult on ERR-i veebiportaali uudislugude järjestamisel arvestatud uudiste loetavusega. Seda tehakse peamiselt Chartbeat analüüsiprogrammi abil, kuid ka vastutava toimetaja tunnetuslikkuse alusel. Teadlikuks lubavuse planeerimiseks võib pidada ka seda, et uuenduste aluseks võetakse ühiskondlikku huvi. Sellest tulenevalt luuakse kasutajaliideseid, mis uuenevad korrapäraselt, nagu näiteks iga kuu koostatav ostukorvi ülevaade. Niisugused lahendused on otseselt seonduvad kujutletavate lubavustega, kus disaineril on eeldus, kuidas kasutaja seda tarbima hakkab, ning kasutajal on oma arusaam, mida funktsioonilt oodata.

Kuigi arendustöid peetakse vajalikuks ning ERR-i uudistetoimetuse kohtub arendajatega järjepidevalt igal nädalal, et puudusi ja järgmisi käike arutada, ei tehta uuendusi süsteemselt. Uusi funktsioone lisatakse teiste veebiväljaannete pealt, mis tunduvad esmasel vaatlusel kasutajakogemust positiivselt mõjutavad.

Järeldus 2: Uuenduste tegemisel arvestatakse ligipääsetavuse põhimõtetega, et sisu peab olema pidevalt kättesaadav kõigile ühiskonna liikmetele, sealhulgas erivajadustega inimestele, vaid osaliselt. ERR.ee uudisteportaali sisule pääseb ligi 24/7 ning visuaalne ülesehitus on oma kirjafontide suuruste ja heledusega vähemustega arvestav. Ka soosib ligipääsetavust automaatsubtiitrite tarkvara kasutuselevõtmise (Erg-Scacchetti 2024) ja leheküljele on lisatud uudiste kuulamise funktsioon, mis on eelkõige loodud vaegnägijate jaoks (vt Pilt 2). Uuringu tulemustes selgub aga, et see funktsioon lisati teiste veebiväljaannete järgi, mitte ainuüksi vajadusest olla vähemuste jaoks kättesaadav.

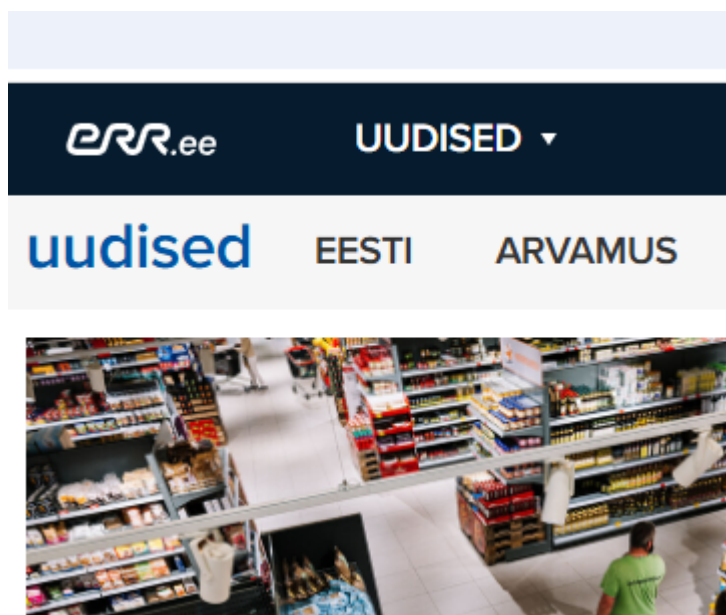
Ligipääsetavuse nõuded on kehtestatud WCAG 2.0 (*Web Content Accessibility Guidelines 2.0*) standardis (World Wide Web Consortium [W3C], 2008), kuid kuna ERR.ee on meediateenust osutava teabevaldaja meediateenuse väline veeb, siis sellele nõuded töökoostamise ajal veel ei kehti (Riigikogu 2018). Riigikantselei kokkukutsutud ligipääsetavuse rakkerühm on teinud erandi kaotamiseks ettepaneku (Jõesaar 2020a), mis on töös, kuid pole veel jõustunud. Ükski intervjuueeritav ei viidanud intervjuudes ligipääsetavuse standardile ega rakkerühmale. See võib olla ohuks järgmiste uuenduste tegemisel. Jõesaar on 2020. aastal valminud ligipääsetavuse ettekandes sõnastanud vajaduse lisada Eesti Rahvusringhäälingu seadusesse täienduse, mis täpsustaks ligipääsetavuse tagamist vastavalt kehtestatud nõuetele (Jõesaar 2020b).

Järeldus 3: Kuigi Eesti Rahvusringhääling on avalik-õiguslik organisatsioon, mis ei allu erameedia reeglitele, valitseb veebiportaali loomisel siiski konkurentsivajadus jõuda rohkemate lugejateni ning saavutada uudislugudele suurem loetavus. Samas hinnatakse, et suurema auditooriumi jõudmine on ka ajakirjanduse põhiväärtus.

Oma kindlaks eeliseks erameedia ees peetakse seadusest tulenevat kohustust, et ERR peab olema reklaamivaba, mistõttu pole ERR.ee lehel värvikirevaid segavaid funktsioone, millega erameedia küllaltki paratamatult leppima peab, et majanduslikult toime tulla.

Millised lubavused on ERR.ee leheküljel puudu? Milliseid funktsioone tuleb ERR.ee veebilehele lisada, et portaal muutuks kasutajasõbralikumaks? Millised on takistused ja piirangud arenduste tegemisel?

Järeldus 1: ERR-i veebiportaali arendamisega seotud isikud ei pane ise tähele, kui mõni funktsioon ei toimi. Tähelepanuta on jäetud arenduste käigus üleliigseks muutunud lahendused, mis teineteist dubleerima on hakanud, või mille märgistus on aegunud. Kui töö autor neile tähelepanu pööras, alustati parandamisega, sest tajutakse ohukohta kaotada lugejaid, mis võib tekkida, kui ebaselged funktsioonid kuhjuvad. Eesti Rahvusringhäälingu veebiuudiste- ja portaalide juht Urmet Kook, kirjeldas, et ERR.ee avavaates avanevad lehe ülaseriva menüüribad on loodud väga kompaktselt ja uute funktsioonide lisamiseks tuleb olemasolev asendada, mitte neid juurde lisada. Tegelikult on menüüdel dubleeriv funktsioon: nii ülemise musta menüüriba valik “ERR.ee” kui ka alumisel menüüribal olev “Uudised” lahter täidavad sama funktsiooni, viies neil klikkides tagasi avalehele (vt Pilt 11).



Pilt 11. Kuvatõmmis ERR.ee veebilehelt, kus on näha dubleerivad kategooriad kuupäeval 02.05.2025 (Iida-Mai Einmaa 2025)

Kuna arenduses peetakse oluliseks lihtsust ja selgust, võib selline dubleerimine olla vastupidise tulemusega. Sarnast dubleerimist on lehel veel. Mustal taustal olev “Uudised” dubleerib enamjaolt seda, mis on juba valgel taustal olemas (vt Pilt 11). Mõningad lisad seal siiski on, aga näiteks ligipääsetavuse mõistes olulised viipekeelsed uudised on ära peidetud

just sellesse menüüribasse. Kuulmishäirega inimeste jaoks ei pruugi info seega kergesti leitav olla.

Dubleerimine on ka mobiiliversiooni menüüdes. Rahvusvaheliselt tuntud kolme kriipsu märgistusega menüü leiab rakenduse vasakult äärest, täpselt samasuguse märgistusega menüü on ka paremal (vt Pilt 12), kuid kõik klikkides avanevad valikud neil omavahel ei kattud. Rahvusringhäälingu töötajad, keda intervjuudesse ei kaasatud, kuid kellega töö autoril on kokkupuuteid, on viidanud, et “Otsing” avaneb menüüribadest vaid ühel ning on frustreriv, kui seda kohe ei leia.



Pilt 12. Kuvatõmmis ERR.ee veebiportaali dubleerivatest menüüribadest kuupäeval 02.05.2025 (Iida-Mai Einmaa 2025)

Erik Roose: *“Täiesti segadusttekitav. Väga halb. Väga piinlik. Topeltlahendus on väga halb. Kaks aastat tagasi oleks ma hüpanud üles-alla, praegune reaalsus on teine.”*

Lisaks korduvatele menüüvalikutele kattuvad ka uudislugude jagamise võimalused. Eraldi on loodud nupp, mis võimaldab jagamist Twitterisse (2025. aastal nimega X) ja Facebooki, kuid eksisteerib eraldi jagamise funktsioon, mille alt avanevad samad võimalused jagada Twitterisse ja Facebooki.

Järeldus 2: Kuna kasutajad ei anna märku, et midagi oleks veebilehel valesti, valdab lehe arendajates arusaam, et järelilikult kõik töötab. Kui aga küsiti, kus kasutajad peaksid saama tagasisidet anda, mainisid intervjuueeritud, et sellist võimalust veebilehel ei olegi. Tegelikult on “Abi” nime all olev veateate lehekülg ERR.ee avavaates olemas nii lauaarvuti kui ka

mobiilirakenduse versioonis (vt Pilt 6 ja Pilt 7). Kasutajate tagasisidestamise võimalus pole veebiplatvormi disainijate silmis piisavalt oluline, et sellele rohkem rõhku pöörata. ERR-i portaali esikülgede vastutav toimetaja mainis, et kasutajate tagasisidega arvestamiseks ja muude tehniliste probleemide lahendamiseks oleks tarvis eraldi inimest, kuid niisuguse võimaluse loomist takistab organisatsiooni finantsolukord.

Järeldus 3: lubavuste lisamisel peetakse takistuseks rahapuudust ja vähest tööjõudu. Intervjuude käigus said intervjuueeritavad teadlikeks mitmest ERR.ee veebiportaali puudusest, mida nad polnud varem täheldanud. Tegemist on tunnetuslikult pigem väikeste probleemkohtadega, mis ei takista ülejäänud lehe kasutamist, nagu näiteks dubleerivad menüüribad või puudulikult tähistatud ligipääsetavuse funktsioonid, kuid nende tähtsus kriitiliselt parandamist vajavate tööde järjekorras on ERR-i töötajate jaoks madal. Vähese ressursi ja organisatsioonile seadustest ja Euroopa Liidu määrustest lisanduvate tööde tõttu jäävad paljud pisitööd praegu Eesti Rahvusringhäälingus tegemata. ERR-i juhatuse liige Erik Roose ütles, et ressursi- ja ajapuudus toob kaasa olukorra, kus praegusel ajaperioodil tegeletakse viisaka arendusega vähem, rohkem kustutatakse tulesid. Seetõttu on ERR-i töötajad leppinud, et organisatsioonil ei saa kunagi olema piisavalt rahalisi vahendeid ja võimekust kõigi probleemide lahendamiseks.

4.2 ERR-i arengukavade võrdlus uuringutulemustega

Eesti Rahvusringhääling koostab igal aastal uue arengukava järgmiseks neljaks aastaks. Ükski neist ei sisalda eraldi terminit “lubavused”, kuid need kajastuvad kaudselt tegevusfookuste hulgas, milleks on ühtse inforuumi tagamine, kõigi ühiskonnagruppide kaasamine, meediasisu loomine uuenduslikus võtmes ja tehnoloogiate uuendamine (Eesti Rahvusringhääling 2023). Viimane koostatud dokument “ERR arengukava 2025-2028” keskendub eraldi uuendustele sisus, milleni jõudmiseks plaanib Eesti Rahvusringhääling teha järgmist:

Uurime oma lugejaid, kuulajaid ja vaatajaid ning selgitame välja, mis neid kõnetab. Märkame auditooriumi ka väikeste gruppidega ning vastame nende ootustele lähtuvalt sellest, mida neist oleme teada saanud. Arendame edasi konkreetseid tegevusi, et jõuda noore auditooriumini. Vahendame ERRi päevakajalist ja harivat sisu noorele

auditooriumile jõukohases võtmes. Analüüsimise õnnestumisi ja eksimusi. (ERR arengukava 2025-2028 lk 8)

Käesoleva töö tulemustest ei ilmnenu, et ERR-i uudisteportaali arendamisega seotud töötajad pööraksid eraldi tähelepanu auditooriumi uurimisele. Auditooriumi testimise asemel on fookuses “aastatepikkused töötajate kogemused”, nagu uurimuses osalejad välja tõid. Kohati võivad need kattuda, kuid puudub otsene strateegia auditooriumi uurimiseks. Eksimusi küll parandatakse, kuid puudub praktika, kuidas neid edaspidi vältida.

ERR.ee veebiportaal püüab kõnetada erinevaid sihtrühmi, kuid eraldi noorte kaasamist, nagu eeldab arengukava, intervjuude käigus ei kajastunud. Lehekülje arenduste ja uuenduste tegemisel ei ilmne, et seda tehtaks suunitlusega olla noorte jaoks huvipakkuvam ja ligipääsetavam.

4.3 Diskussioon

Kriitiliseim probleem, mis uuringus tuvastati, on kasutajakogemuse vähene süsteemne testimine, mis võimaldaks organisatsioonil rohkem arvestada oma auditooriumi vajaduste ning eelistustega. Ka tuvastati puudusi ligipääsetavuses, kus on võimalik teha parendusi, tähistades muuhulgas lehekülje teemaplokid erinevate sümbolitega ja muutes lahenduste eristamise sellega lihtsamaks. Tööst selgus, et puudulikult koostatud kasutajatoe võimalused ja dubleerivad funktsioonid võivad takistada platvormi eesmärgipäraselt kasutamist. Kui kasutaja jaoks jääb sisu raskesti tajutavaks või segaseks, jääb ka veebiplatvormil pakutav info talle kättesaamatuks. Eesti Rahvusringhäälingul kui avalik-õiguslikul meediateenuse osutajal lasub aga kohustus tagada sisu olemasolu kõigile ühiskonnaliikmetele. Seetõttu tuleks ERR-i portaali järgmisi arendustöid tegema hakata lubavuste teooriast lähtuvalt.

Veebiportaali lubavusi on varemase liigitatud nelja kategooriasse: püsivus, korratavus, mõõdetavus ja otsitavus (Boyd 2010). ERR.ee portaali põhjal on võimalik esile tuua püsivuse lubavust, kuna seal esitatud digitaalne sisu talletub lehel ja seda on võimalik ka aastaid hiljem kasutada.

Korratavuse all mõeldakse võimalust sisu jagada. Uuringust selgub, et Eesti Rahvusringhäälingu veebiplatvorm võimaldab küll korratavust, kuid selle võimaluse tähistajad võivad jääda kasutajate jaoks arusaamatuks, kuna nad dubleerivad teineteist.

Mõõdetavus tähendab ERR.ee auditooriumi suurust. Üks uudis võib jõuda sadade või tuhandete lugejateni. Samas ei piira avalik-õiguslik organisatsioon ligipääsu ühelegi kasutajale, kuna ei nõua kasutajakonto loomist, vaid on tasuta kättesaadav igale.

Otsitavuse funktsioon on ERR.ee arvuti versioonis selgelt olemas ning tähistatud nii rahvusvaheliselt tuntud ikooni kui ka sõnaga “Otsi”, mis teeb selle kasutamise mugavaks. Mobiilirakenduses pole otsingumootor avalehelt leitav, vaid see avaneb menüüde hulgast. ERR-i arendajad pole sellise vaatega rahul ja see plaanitakse ära muuta. Töö tegemise käigus vestles autor ERR-i Virumaa korrespondendi Rene Kundlaga, kes viitas, et vene keelsel portaalis puudub viimase 24 tunni uudiseid otsimise funktsioon. Selline kategooria “24h uudised” olemas eesti ja inglise keelses portaalis. Funktsiooni aktiivse kasutajana peab Kundla selle vene keelse versiooni puudumist lehe oluliseks kasutajamugavuse mõjutajaks.

Uudiste lubavused on Teinenboim-Weinblatti ja Neigeri (2017) käsitluses viivitamatus, reaajas vahendamine, ajutisus, ettevalmistusaeg, ajaline fikseeritus ning laiendatud taastatavus. ERR-i võimekus kajastada sündmusi viivitamatult nii uudisteportaalet, teles kui ka raadios on ERR-i juhi hinnangul üks organisatsiooni tugevamaid väärtusi. Uudiste viivitamatut vahendamist soosib ERR-i töötajate hinnangul toimetuste tihe koostöö. ERR-i portaali on arendatud otseülekannete juurde punane vilkuv tähistaja, vahendatakse olulisi pressikonverentse ning tehakse ka eraldi portaali mõeldud saadet “Otse uudistemajast”.

Sarnane lubavus on reaajas vahendamine, kuid see puudutab vähem tehnilisi osi ja rohkem kohalolekut. ERR-i uudisteportaalet võimekus olla sündmustel kohal sõltub taas toimetuste koostööst, kuna kohale lähevad enamasti tele- või raadiotoimetuse inimesed, kelle abil refereeritakse tekste, pilte ja videoid reaajas portaali.

Ajutisus on võimalus sisu pidevalt täiendada. ERR kasutab seda lubavust enamasti samal päeval sündmuste arenemisel täiendusi tehes, lisades uudise lõppu teksti: “Uudis on

täiendamisel”. Või lisades uudise algusesse: “Täiendatud kell ...” Nii saab kasutaja ühe loo seest kätte kogu informatsiooni ühe teema kohta.

Ettevalmistusaega kasutatakse piiratud võimaluste raames. Oluliseks peetakse uudislugude võimalikult kiiret lugejani viimist, kuid tähelepanu pööratakse ka põhjalikkusele ja faktide kontrollile.

Lubavus “ajaline fikseeritus” jätab loo sisu fikseerituks ning näiteks järgmisel päeval, nädalal või aastal jätkuv sama teema käsitus on viidud uue uudise alla. Nii säilitab ERR ajaliselt ühe momendi ja vajadusel saab mitut käsitlust omavahel võrrelda.

Laiendatud taastavuse all peetakse silmas varasema info uuega täiendamine. See on ainuke uudise lubavus, mille täitmisel näevad uurimuses osalejad probleeme. Nimelt ei võimalda ERR-i uudisteportaal loo sisse luua teisi infoga täiendatud aknaid, kuigi selle vajadust peetakse oluliseks. Küll aga pole lubavus täielikult täitmata. ERR viitab uudislugudes edukalt erineva värviga tähistades varasematele lugudele ja pakub pärast uudislugu kasutajale võimalust lugeda järgmisi uudiseid samal teemal.

Eesti Rahvusringhäälingu veebiportaali ERR.ee lubavuste täiendamiseks ja seega kasutajakogemuse parandamiseks on võimalik senisest rohkem tähelepanu pöörata lugejate ootustele ja vajadustele. Edaspidi on otstarbekas uurida, kuidas kasutajad lehel intuitiivselt orienteeruvad ja selle funktsioone tajuvad. ERR-i töötajad tunnetavad küll veebiportaali rolli kriisiolukorras, tuues välja, et näiteks eriolukorra väljakuulutamisel tõuseb lugejate arv, kuid see tähendab, et enam peaks keskenduma ka sellistele lugejatele, kes satuvad veebilehele esimest korda või külastavad seda harva. Selleks tuleks analüüsida kasutajagruppide ootusi veebilehe funktsioonidele ja jälgida kasutamismustreid. Kui mõni funktsioon jääb lugejatele arusaamatuks, tuleb seda muuta või eemaldada. Uurimuses selgus aga, et teemaplokke soovitakse vastupidi lisada, mis võib mõjuda ligipääsetavusele negatiivselt. Näiteks plaanitakse lehekülge täiendada erilahendusi sisaldavate teemaplokkidega, liikuvate piltide ja videotega, kuid nende paljusus ei pruugi sobida nägemis- või intellektipuudega inimestele. Edasi on võimalik uurida ka ERR.ee veebiportaali venekeelseid ja inglise keelseid portaale ning nende erinevusi.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk oli tuvastada, milliseid lubavusi pakub Eesti Rahvusringhäälingu uudisteportaal ERR.ee lugejatele ning kuidas need lubavused mõjutavad kasutajakogemust. Samuti oli töö eesmärk kirjeldada, milliseid puuduolevaid lubavusi peetakse potentsiaalselt vajalikuks.

Püstitatud uurimisküsimustele vastuste leidmiseks viidi läbi neli poolstruktureeritud intervjuud viie Eesti Rahvusringhäälingu töötajaga erinevatest osakondadest: juhatus, uudistetoimetuse ja arendusosakond. Valim koostati isikutest, kelle ametikoht on kõige enam veebilehekülje arendamisega seotud. Kogutud andmeid uuriti kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodil.

Uurimistööst selgus, et Eesti Rahvusringhäälingu veebiportaal ERR.ee pakub kasutajatele lubavusi, mis soosivad lehekülje kasutamist, kuid lehel on ka mitmeid lubavusi, mis ei pruugi olla kasutajatele leitavad või puuduvad need sootuks. Selliste aspektide paljususel muutub veebiportaal auditooriumi jaoks kasutamatuks. Eesti Rahvusringhäälingul lasub aga avalik-õigusliku meediateenuse osutajana kohustus pakkuda sisu kõigile ühiskonnaliikmetele, seega on oluline, et kasutajakogemusele negatiivselt mõjuvaid lubavusi ei kuhjuks. Bakalaureusetöö tuvastas vähemalt kolm puudust: kasutajakogemuse vähene testimine, dubleerivad funktsioonid, probleemid ligipääsetavusega.

Uurimuses osalejad said antud uurimistöö käigus teadlikeks mitmetest kasutajakogemust pärssivatest lubavustest. Selle töö valmimise ajal (2024. aasta sügis kuni 2025. aasta kevad) muudeti üks funktsioon ka selgemaks. Tegemist on sotsiaalmeediakanalitesse jagamise võimalusega, mis koosnes varem kohati dubleerivatest sümbolitest ja millest üks oli aegunud. Lisaks teatas ERR-i juhatuse esimees plaanist kõrvaldada mobiilirakenduses kuvatavad korduvad menüüribad, mis muudavad rakenduse kasutamise selgemaks.

KASUTATUD KIRJANDUSE LOETELU

- Boyd, D. (2010). Social Network Sites as Networked Publics: Affordances, Dynamics, and Implications. *Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites* (lk 39-58).
- Bucher, T., Helmond, A. (2018). The affordances of social media platforms. *SAGE Publications Ltd eBooks* (lk 233-253). <https://doi.org/10.4135/9781473984066.n14>
- Eesti Rahvusringhäälingu arengukava 2024-2027. Vaadatud 23.09.2023
https://files.err.ee/info/ERR_Arengukava_24-27_web.pdf
- Eesti Rahvusringhäälingu arengukava 2025-2028. Vaadatud 05.05.2025
https://files.err.ee/info/ERR_Arengukava_2025%20-%202028.pdf
- Eesti Rahvusringhäälingu eesmärgid (2019). Vaadatud 05.04.2024
<https://info.err.ee/981281/eesti-rahvusringhaalingu-eesmargid>
- Eesti Rahvusringhäälingu seadus. RT I, 27.02.2022, 2. Vaadatud 12.04.2025
<https://www.riigiteataja.ee/akt/127022022002>
- Eesti Rahvusringhäälingu väärtused ja Hea Tava (2019). Vaadatud 13.03.2024
<https://info.err.ee/981614/eesti-rahvusringhaalingu-vaartused-ja-hea-tava>
- Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The Benefits of Facebook “Friends”: Social Capital and College Students’ Use of Online Social Network Sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12 (3): 223-249.
- Erg-Scacchetti, K. (2024). *Ligipääsetavuse rakkerühma soovitude elluviimise seis 2023 esimesel poolaastal*. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.
- Gibson, J. J. (1977). The Theory of Affordances.
- Gibson, J. J. (2015). *The Ecological Approach to Visual Perception*. Classic Editions. New York: Psychology Press.
- Jõesaar, A. (2011). *Eesti avalik-õigusliku ringhäälingu finantseerimine ja vaadatavus*. EU media policy and survival of public service broadcasting in Estonia 1994-2010. Tartu Ülikool.
<https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2016/02/Eesti-avalik-%C3%B5igusliku-ringh%C3%A4%C3%A4lingu-finantseerimine-ja-vaadatavus.pdf>
- Jõesaar, A. (2020a). *Ligipääsetavuse rakkerühm. Audiovisuaal- ja online meedia alateema. Lõpparuanne*. Vaadatud 23.09.2023
- Jõesaar, A. (2020b). *Audiovisuaalmeedia ja online uudismeedia ligipääsetavus*. Riigikantselei.

- Kaptelinin, V. (2014). *Affordances and Design*. Interaction Design Foundation
- Karlsson, M. (2011). The immediacy of online news, the visibility of journalistic processes and a restructuring of journalistic authority. *Journalism*, 12(3), 279–295.
<https://doi.org/10.1177/1464884910388223>
- Kilvet, K. (2009). *Avalik-Õigusliku ringhäälingu õiguslik seisund*. Tartu Ülikool.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/3adb4d82-1c29-4d4f-a451-b8c42772f801/content>
- Koppel, K. (2025). *Märts toidupoes: piimatoodete hind jätkab kasvu*. ERR. Vaadatud 02.05.2025
<https://www.err.ee/1609650605/marts-toidupoes-piimatoodete-hind-jatkab-kasvu>
- Kultuuriministeeriumi kodulehekülg (2022). Vaadatud 23.09.2023
<https://www.kul.ee/kunstid-ja-loomemajandus/audiovisuaalvaldkond/ringhaaling>
- Lynch, K., Mirhosseini, A., & Zhang, S. (2017). *Measuring the impact of affordance-based clickability cues*. Clemson University.
<http://andrewd.ces.clemson.edu/courses/cpsc412/fall17/teams/reports/group04.pdf>
- Nagy, P., Neff G. (2015). *Imagines Affordance: Reconstructing a Keyword for Communication Theory*. *Social Media + Society* 1(2).
<https://doi.org/10.1177/2056305115603385>
- Norman, D. A. (1988). *The design of everyday things*. Basic Books.
- Riigikogu. (2018). *Avaliku teabe seaduse muutmise seadus 671 SE seletuskiri*. XIII koosseis.
<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d379506b-5e69-47c8-9bfa-a4bd923c5701/Avaliku%20teabe%20seaduse%20muutmise%20seadus/>
- Sarv, J. (2022). ERR eelarve. Vaadatud 10.11.2023
https://files.err.ee/info/ERR%20eelarve%202023_kinnitatud_13122022.pdf
- Schenk, B., & Kuehfuss, A. (2023). *Public Value - Creating Value through Digital Public Services*. Association for Computing Machinery.
<https://dl.acm.org/doi/10.1145/3603304.3603338>
- Sillat, P. J. (2022). *Noorte poliitiline osalus Twitteris: kuidas noored ennast säutsudes väljendavad?* *Acta Politica Estica*.
<http://publications.tlu.ee/index.php/actapoliticaestica/article/view/1168>
- Šein, H. (2021). *Digiajastu teleraamat*. Tallinna Raamatutrükikoda.

- Šein, H. (2019). *Teleteaduslik pilk väikese telekultuuri jätkusuutlikkusele*. Eesti Akadeemilise Ajakirjanduse Seltsi aastaraamat 2018. Tartu Ülikool.
- Tenenboim-Weinblatt, K., & Neiger, M. (2017). Temporal affordances in the news. *Journalism*, 19(1), 37–55. <https://doi.org/10.1177/1464884916689152>
- Tiidenberg, K. (2020). 'Instagrammable' as a Metaphor for Looking and Showing in Visual Social Media. Markham, Annette; Tiidenberg, Katrin (Toim.). *Metaphors of Internet, Ways of Being in the Age of Ubiquity* (67–77). New York, Bern, Berlin: Peter Lang.
- Tiidenberg, K. (2018). *Society Now. Selfies: Why We Love (and Hate) Them*. Bingley, Emerald Group. <https://doi.org/10.1108/9781787543577>
- Vihalemm, T. (2014). *Vaatlus. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/vaatlus/>
- Virkus, S. (2016a) *Intervjuu, vaatlus ja sisuanalüüs: Intervjuu eelised ja puudused*. Tallinna Ülikool. https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/intervjuu_eelised_ja_puudused.html
- Virkus, S. (2016b). *Intervjuu, vaatlus ja sisuanalüüs: Intervjuu liigid*. Tallinna Ülikool. https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/intervjuu_liigid.html
- Virkus, S. (2016c). *Intervjuu, vaatlus ja sisuanalüüs: Intervjuu sisuanalüüs*. Tallinna Ülikool. https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/intervjuu_liigid.html
- Virkus, S (2016d). *Intervjuu, vaatlus ja sisuanalüüs. Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Tallinna Ülikool. https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/kvalitatiivne_sisuanals.html
- World Wide Web Consortium (W3C). (2008). *Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0*. <https://www.w3.org/TR/WCAG20/>